

بنده است بنده پرداخت حقوق معلمین را خیلی فوری تر از کاه گل مالی پشت بامی دانم بنده از این فوری تر چیزی را تصور نمی کنم .

مملکتی که بیست و سه تومان حقوق با یکسال فقر و فلاکت باید اطفال بدبخت این مملکت را درس بدهد و امروز تمام مدارس دولتی برای عقب افتادن حقوق تعطیل کرده اند و باید سران را از خجالت پائین بیندازیم مخارج فوری لازم ندارد .

معلمی که بیست و سه تومان حقوق آن هم شش ماه پرداخت آن عقب افتاده باشد و در این سرمای زمستان با کمال سختی و فلاکت بایستی ببرد و تقصیرش این است که تحصیل کرده است چه مخارجی از این فوری تر است کدام مطلب در دنیا از معارف مهتر است .

در این موقع دولت از سفری که خراب خواهد شد با ازمایه آوردن فوق العاده صحبت می کند در صورتی که بنده همه وقت می شنوم دولت پول ندارد پس قایم به تحصیل این اعتبار در صورتیکه دولت یکشاهی در خزانه ندارد چیست اگر حقیقه پول دارند چرا به معلمین نمی دهند کدام مخارجی است فوری تر از مخارج تحصیل اطفال این مملکت .

بنده این مطلب را درست نمی فهمم البته با فرمایش آقای حاج شیخ اسدالله کاملاً موافقم دولت بایستی اعتبار داشته باشد ایشان فرمودند قسری اعتبار داشته باشد بنده عرض می کنم اعتبار دولت بایستی خیلی زیاد باشد . من می گویم دولت چرا پیشنهاد سیزده هزار تومان را مسترد داشت این سیزده هزار تومان را اگر بی دقت پیشنهاد نموده بودند پس کلیه پیشنهادات ایشان اعتبار نخواهد داشت .

چرا اول در پیشنهاد خودشان دقت نمی کنند . پول مملکت جان و نتیجه زحمات اعالی است . عرق و خون اعالی این مملکت است با این ترتیب و سرسری نمی توان در موضوع مالیه مملکت پیشنهادات غیر دقیقانه نمود .

اولین وظیفه نمایندگان نظارت در مالیه مملکت و بیت المال مسلمین است این پیشنهاد سیزده هزار تومان که با این فوریت قبل از تصویب بودجه به مجلس آوردند چرا پس گرفتند بچه دلیل پس معلوم میشود بی مطالعه پیشنهاد نموده بودند بودند اگر حقیقتاً از روی مطالعه پیشنهاد دفاع کنند . بطور بی مطالعه میشود پیشنهادی نمود؟ ممکن است پس از مدتی یک مقدار از این پیشنهاد هزار تومان را مسترد دارند حالا در این پیشنهاد مطالعه کرده اند یا نکرده اند من نمی دانم در هر صورت مجلس هزار تومان اعتبار میدهد اگر مخارج فوری است و پول هم موجود است هزار مرتبه تکرار می کنم اول معلمین آخر معلمین اگر پول نیست قیام و قعود با ورقه کبود سفید هیچ اثر و فایده نخواهد داشت اگر پول داریم باز هم میگویم معلمین بهر بدبخت منتهی که بعد از همه تعطیلات در یک مملکتی که امتیاز قضای وجود ندارد و توبیه و توسل مقام

امتیاز قضای است قیمتش بیست و سه تومان باشد تعطیلات يك شخصی که مقام معلمی و بزرگترین مقام اربابان میشود در این مملکت ۲۳ تومان ارزش دارد و این حال همان مبلغ جزئی شش ماه بکش ماه عقب می افتد و با بیست ترین ترتیبات باید زندگانی نماید و ما با اسم اینکه پول نداریم معارف خود را باید باین فلاکت و افتضاح به بینیم این مسئله یکسال مملکت را عقب انداخته زیرا بشما اطلاع میدهم شاگردان امساله دوره ابتدائی دیگر نخواهند توانست در موقع امتحان از عهده برآیند .

امسال تمام مدارس مایه مصرف مانده امروز تمام زحمات اطفال بهر رفته کدام مخارج فوری ؟ مخارج فوری را تا حقوق معلمین مملکت داده نشود تصویب نخواهم کرد و مخالفم و اینکه قیلا عرض کردم خوب است در موقع شور در این رایورت آقای وزیر مالیه تشریف داشته باشند برای این بود که عرض کنم آقای وزیر مالیه اگر پول دارید اول حقوق معلمین را بدهید که با بیست و سه تومان حقوق در این سرما نروند متعین بشوند کشور و مدارس را تعطیل کنند و این افتضاح از برای ما تولید شود . يك دولتی سکه بیست و سه تومان حقوق يك معلمی را نمی تواند برساند چه مخارج فوری دارد ؟ اگر پول ندارید چه فایده دارد که در صورت ظاهر ما رای بدیم و پنجاه هزار تومان برای مخارج فوری بصوات اعتبار بدیم و هیئت وزراء هم تصویب نامه صادر کنند که فلان مبلغ بفلان مفتش بدهید اگر پول نیست آن مفتش هم نخواهد رفت و آن کار فوری هم صورت نخواهد گرفت و اگر پول هست هزار بار میگویم معلوم . معلوم . معلوم مملکتی که به معارف اهمیت داده نشود مثل مملکت مایه شور و ترقی نخواهد کرد . ما اگر می خواهیم ترقی کنیم باید معارف را ترقی داده و اهمیت بدیم نه اینکه بنشینیم بگوئیم چه اهمیت دارد يك معلمی ببرد اگر اینطور است بنده هم میگویم چه اهمیت دارد يك مفتش به فلانجا برود یا نرود بنده تصور می کنم هیچ اعتباری نباید رای داد و بنده هم رای نمی دهم برای اینکه اول باید حقوق معلمین را داد و هیچ چیز مهتر از این نیست .

وزیر مالیه - بنده خیلی متأسف هستم که نماینده محترم پرداخت مخارج را با تصویب مخارج فرق نداده اند اعتباریکه دولت خواسته است مربوط به تصویب مخارج است . باید دانست برای چه دولت این اعتبار را خواسته است . اگر مقصود دولت از دست دادن سلاح و صرفه مملکت بوده این اعتبار را نیخواست . این اعتبار برای این است که برای مخارج فوری ضروری که هر روز برای مملکت پیش می آید تا گذشتن بودجه به معالی داشته باشد و یقیناً اگر دولت خودش برای مخارج فوق العاده بدون تصویب مجلس اعتباری تصویب می کرد شاید بر مبلغ مخارج افزوده میشد شخص بنده نظر به مسئولیت خودم لازم دیدم که يك پیشنهادی به مجلس بشود و اعتباری خواسته شود و اگر این اعتبار تصویب شود مطابق تصویب نامه هائی که صادر می شود پرداخته خواهد شد و در آخر

هر هفته صورت حوالجات آن در صورتی که پرداخته بشود . مجلس شورای ملی تقدیم خواهد شد تا معلوم شود که درازای این اعتبار فلاحت تصویب نامه صادر شده است . و اما اینکه فرمودند اگر پول هست چرا بمعلمین داده نمیشود و اگر نیست چرا دولت تقاضای اعتبار نموده اولاً تکرار می کنم که بایستی تخصیص بین پرداخت و تصویب مخارج را داد اگر يك مخارجی تصویب شده لازم نیست که حتماً آن مخارج بشود بلکه برای این است که هر وقت بودجه یا يك اعتباری تصویب میشود در مدت دوازده ماه هر وقت پول رسید دولت این مخارج را بپردازد و اگر پول نرسید بعال خود بدون اینکه ضرری از آن برده باشد باقی خواهد ماند دیگر اینکه اگر تصور کنید وزارت مالیه بایست دولت را بدهی بدهی بپردازد که بگوید دولت بخواسته اند پول بیا بیا بدهند اینطور نیست نظریه دولت غیر از این است حقیقه اوضاع معلمین اسف انگیز است و همانطور که فرمودید حال يك معلمی که دوازده تومان بایست و سه تومان بایست و پنج تومان حقوق دارد مدتی است این حقوق جزئی هم باو نرسیده بسیار رفت انگیز است ولی اگر وجهی تا بجا بیا بیا داده نشده برای نبودن پول است و اینکه میگویند حالا که پول نیست چرا این اعتبار خواسته میشود عرض میکنم این اعتبار برای ولایات است و برای این است که اگر در ولایات مخارج فوری و ضروری مثلاً تعمیر پل و معارف دولتی پیدا شود دولت مجبور باشد فوری آنها را تصویب نماید اعتبار داشته باشد و محتاج نباشد باینکه هر روز يك پیشنهاد جدیدی صادر نماید بنابراین تصویب اعتبار برای مرکز نیست برای این نیست که حتماً مطابق این اعتبار مخارجی بشود . بهر اندازه مطابق تصویب نامه هائی که صادر میشود از این اعتبار و وجهی پرداخته شد در آخر هر هفته یا در آخر هر ماه دولت صورت آنرا به مجلس میفرستد تا مجلس هم ملاحظه نماید و البته تا زمانی که بودجه نگذشته است این اعتبار بصرف میرسد و موقعیکه بودجه از مجلس گذشته هر قدر از این اعتبار باقی مانده باشد تصویب نامه راجع به مخارج آن صادر شده باشد البته بقیه باقی خواهد شد

نایب رئیس - آقای دولت آبادی موافقت یا مخالف ؟

حاج میرزا علی محمد دولت آبادی - بطور اطلاق و بدون شرط مخالفم

نایب رئیس - بفرمائید **حاج میرزا علی محمد -** سابق بر این يك اعتباراتی بوزارتخانهها بر حسب تصویب هیئت وزراء داده شده است اگر چنانچه آن اعتبارها لغو باشد و فقط هیئت دولت يك پنجاه هزار تومان اعتبار بخواهند بنده موافقم و اگر آن اعتبارها باقی باشد و علاوه بر آن این اعتبار هم خواسته شود مخالفم

وزیر مالیه - اعتبار اینکه میفرمایند سابق داده شده معلوم نیست . چه وقت را میفرمایند زیرا در این مملکت چندین فقره بودجه است که بعد از مجلس سوم تصویب شده و در آن بودجه ما مخارج فوق العاده پیش بینی نشده است فقط اعتبار سوخت و ملبوس و غیره به

وزارتخانهها داده شده و معملهای معین در بودجه برای آن اعتبارات پیش بینی شده است این اعتباریکه خواسته شده برای مخارج فوری و ضروری دولت است فرض کنید در روز تلگرافی از نماینده ایران در مجمع اتفاق ملل رسیده که فلاحت برای دولت ایران طلبکار است و مطالبه مینماید و اگر تأذیه نشود حیثیات دولت تضییع خواهد شد . حالا ملاحظه بفرمائید این خرج فوق العاده در کدام بودجه پیش بینی شده اگر دولت بخواهد این اعتبارات را هر روز به مجلس بیاورد تا تصویب نماید يك مدتی طول خواهد کشید و شاید بسبب خسارت خواهد شد ولی اگر مجلس این پنجاه هزار تومان را تصویب نماید اگر پول در صندوق موجود باشد دولت مخارج لازمه را به صرف خواهد رسانید و اما اینکه شاهزاده سلیمان میرزا فرمودند چرا اول ۱۳۰۰۰ تومان پیشنهاد نمودید و دوباره مسترد داشتید عرض میکنم آن ۱۳ هزار تومان از طرف آقای رئیس الوزرا پیشنهاد شده بود که بعد بنده پایشان گفتم اینقدر سکاکی نیست فقط این مبلغ برای مخارج بنائی است و برای سایر مخارج اعتباری باقی نخواهد ماند این بود که آن پیشنهاد مسترد شد و پنجاه هزار تومان يك قسم اعتبار خواسته شد تا پس از صدور تصویب نامه هر هفته صورت کلیه تصویب نامه های صادره تقدیم مجلس گردد تا در تحت تفتیش خود مجلس شورای ملی به مصرف لازمه برسد

نایب رئیس - آقای محمد شام میرزا موافقت یا مخالف ؟

محمد شام میرزا - موافقم **نایب رئیس -** آقای مستشار السلطنه موافقت یا مخالف ؟

مستشار السلطنه - بنده با رأیورت کمیسیون بودجه موافقم

نایب رئیس - آقای اقبال السلطان (اجازه)

اقبال السلطان - آقای حاج شیخ اسدالله تصور فرمودند که بنده میل دارم دولت بدون اطلاع و تصویب مجلس هر کار که میل دارد بکند غیر البته بنده تصدیق دارم که باید در مملکت تمام مخارج بتصویب مجلس باشد ولی چون هنوز بودجه تصویب نشده است و دولت هم برای مخارجیکه میکنند اجازه از مجلس خواسته است فقط این فقره پنجاه هزار تومان را بقیه مخارج فوری را از قبیل کاه گل مالی اینه دولتی و اعزام مأمورین فوق العاده باطراف و ایجاد سد برای جلوگیری از طغیان آب غیره ذکر میکنم وقتی درست ملاحظه نمایم اینها هیچکدام فوری نیست اینها مخارجی نیست که اگر پنج یا شش روز بتوقیف بیفتد اسباب خسارت شود ممکن است هر يك از این مخارج را در مواقع خود بقیه فوریت پیشنهاد مجلس بکند و مجلس هم تصویب خواهد کرد . خلاصه عقیده بنده این است مادام که بودجه به مجلس پیشنهاد نشده و مخارجی که باید پیش بینی شود در آنجا قید نشود بایستی این پیشنهادات را تصویب نمود

نایب رئیس - آقای آقا سید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب - يك قسمت از عرایض بنده را آقای وزیر مالیه در موقع جواب آقایان بیان نمودند ولی بنده راجع به طلبی که آقای اقبال السلطان فرمودند میخواهم عرایض بکنم ایشان میفرمایند در روزنامه دیدم که یکصد و پنجاه تومان بر حقوق معاون حکومت کرمانشاه اضافه کرده اند . ما باید خیلی اظهار رضایت و خوشنودی کنیم که وزارت مالیه اگر يكشاهی هم بخواهد خرج کند با اطلاع مجلس میرساند و از مجلس اجازه میخواهد يك دولتی که محل اعتماد ما است و در مجلس رای اعتماد نسبت باور داده شده است برای دولت ایران باین اهمیت که درخواست پنجاه هزار تومان اعتبار میکنند ندرخواست خرج و میگویند هفته به هفته صورت مخارج فوری را که نموده است به مجلس خواهد آورد تا تفتیش شود ما چگونه میتوانیم آن اعتبار را تصویب نکنیم در صورتیکه هم مجلس نظارت در اعمال دولت دارد و هم اظهار اعتماد بدولت و وزیر مالیه نموده است مگر نظراتان نیست که در دوره های سابق هر کابینه که تشکیل میشد با اسم مخارج سری اعتبار میخواستند این هیئت دولت نمیکرد مخارج سری میخواستیم بکنیم و میگوید مخارج هلنی داریم و میگوید صورت آن مخارج را هم در آخر هر هفته تقدیم مجلس خواهند نمود و ما راجع به حقوق معلمین بنده هم کاملاً با شاهزاده سلیمان میرزا موافق هستم و باید هر وقت و از هر جا که وزارت مالیه پول تهیه کرد بگیریم و معلمین بدیم

نایب رئیس - شاهزاده سلیمان میرزا (اجازه نطق)

سلیمان میرزا - اگر آقای وزیر مالیه متأسف بودند بنده هم متأسفم و هم متعجبم که با وجود فریادهای باین بلندی که هر چه در قوه داشتیم زدم آقای وزیر عرایض بنده را نشنیدند .

بلی آقای وزیر مالیه بنده سه دوره در مجلس وکیل بوده ام بی سواد هم نیستم فرق بین مخارج و اعتبار را هم میدانم همینطور که فرق بین ماده واحده و اجرائیات آنرا هم خوب میدانم و خوب میدانم که این صحبتها در تحت چه مسائلی میگردد اما خوب است حضرتعالی هم بیشتر بر عرایض بنده دقت بفرمائید میفرمائید مخارج فوری است .

نقی و اثبات در آن واحد ممکن نیست اگر فوری است باید در مقابل این مخارج پول داشته باشیم تا در تأخیر تصویب آن ضرری به مملکت متوجه نشود آیا هیئتدر که در عالم خیال ماری دادیم و شاه صاحب اعتبار پنجاه هزار تومان شنید کفایت میکند ؟ و از شردهای کلی جلوگیری میشود بلی در صورت ظاهر تصویب مجلس لازم است اما در موقع عمل پول لازم است برای دادن ما کاهگل مالی پشت بامها نخواهد شد جلوس گرفته نخواهد شد .

اینکه میفرمائید تصویب بکنید تا اگر پول رسید به معارف خودش برسد باز تکرار میکنم معارف معلم اگر این اعتبار را میخواهد که کتابخانه ترتیب بدهد و یا اینکه آقایان و کلاه بگویند ما بدولت اعتبار دادیم بنده رای نخواهم داد .

امروز امنیت مملکت و امنیت تهران متزلزل است مملکتی که حقوق آزانیهایش را نهد مملکتی که از بی پولی مدرسه آژانش تعطیل بشود مملکتی که معارفش باین خرابی باشد کاهگل مالی نمیشود . کاهگی مالی آنهم در فصل زمستان ؟ بالالمجب معلوم میشود که آقای وزیر مالیه منزل خودش را هم هنوز کاهگل مالی نموده اند ؟ آیا در فصل زمستان و موقع یخ بستن میشود کاهگل مالی کرد ؟ مگر اینکه بخواهیم سر مطلب را کاهگل مالی کنیم حالا موقع سد بستن نیست در ماه دوم تابستان باید سد بست مخارج سری که آقای آقا سید یعقوب فرمودند خارج از این اعتبار است .

با آن مخارج سری که در کابینه های سابق تصویب میشد من بکلی مخالفم . با مخارج سری که هر قسم دستبندی با آن می کردند هر وقت به مجلس بیايد مخالفم . بلی مملکتی دیگر هم مخارج سری دارند ولی همه آقایان مصارف آن مخارج سری را که در ایام قترت میشد بخوبی می دانند چه بوده .

ما با آن مخارج سری که شاید محل دخل بعضی از رئیس الوزراها بود بکلی مخالفم این مخارج فوری که آقای وزیر مالیه پیشنهاد نموده اند چیزهایی است معین بنده از اول می خوانم ملاحظه کنید که آن مخارج فوری که از معارف و نظایم مهتر است چه چیزها می باشد در سه دقت بفرمائید تا معلوم شود که آقای وزیر عرایض بنده را کاملاً متوجه نشده اند با وقت نفرمودند این مخارج که اسماً فوری است و رسماً پول ندارند آیا از معارف و نظایم فوری تر است در پیشنهاد مرقوم فرموده اند از قبیل تعمیر و کاهگل مالی اینه دولتی و مخارج اعزام مأمورین فوق العاده باطراف و ایجاد سد و غیره

آیا دولت میخواهد در فصل زمستان برای ما سد ببندد غیر شما جلو ترقی مملکت سد می بندید بجای اینکه پول به معارف و معلم بدهید يك سال وقت اطفال هربز ما را تلف می کنید و تحصیلات آنها را عقب انداخته و اوقات گرامی آنها را بهدر می دهید که در آخر سال موقع امتحان هیچ نتانند باین حال تلازمی خواهند سد ایجاد کنند بسیار خوب ماطر فدار ترقی زراعت و فلاحت مملکت هستیم اما ملاحظه بفرمائید ایجاد سد برای جلوگیری از خرابی املاک خالصه و املاک اربابی است بلکه چون ارباب خیلی کم پول دارد دولت بفوریت باید پول تهیه کرده و بدهد که املاک ارباب خراب نشود بنده هم با ترقی زراعت و ترمیم املاک خالصه و اربابی موافقم ولی می گویم باز هم می گویم اول معلمین بدبخت بنده نمی دانستم و از قرائی که حالا خود آقای وزیر مالیه فرمودند معلوم میشود معلم دوازده تومانی هم هست که حقوق از يك نفر فرارش هم در این مملکت گشتراست اگر دولت تحصیل پولی کرده است منتهی ظلم است که به معلم بدبخت بپاچه دوازده تومانی که بانهایت عسرت و پریشانی زندگانی میکنند هفتاد و شش ماه شش ماه حقوق اورا عقب میاندازد آنوقت باید ملك آقای ارباب را سد ببندد بنده که کاملاً با این ترتیب مخالفم

ارباب خودش پول دارد سد برای خودش می بندد دولت اگر پولی دارد مقتضی است آنرا که هر ساعت امنیت شهر ممکن است متزلزل شود و بعملین بدبخت بعد شما که میفرمایید پول ندارد خوب از جنابالی می پرسیم که آیا با این رأی ماجرایی خسارت گرفته میشود و باید ایجاد خواهد شد و یا بالاخره بامها از تعرض باران و برف محفوظ خواهد ماند یا نه فلان ارباب مالیات ده که در موقع مالیات دادن هم مالیات نمیدهد آباد می شود؟ باز هم بنده عرض میکنم نفی و اثبات در آن واحد ممکن نیست راستی اگر پول دارید که میخواهید این مخارج را بپردازید معارف و آژانهای ملکیتی از هر چیز مقدم است و بدو باید به آنها تادیب شود والا سربها عرض می کنم بنده معاف بوده و این لایحه را رد خواهم کرد و باز آشکارا می گویم دولتی که نمیتواند معارف خود را اداره کند دولتی که بواسطه فقدان وجه آژانهای شهری رانی تواند جلوگیری از تعطیل نمایندگانی که خرج اداره اش بواسطه بی پولی فلج و در کار سقوط است نمی خواهد ایجاد سد کند سد هم نداشته باشد بهتر است بگذارد عمارات دولتی هم خراب شود

زیرا آنجا که باید تا بحال خراب شود شده دیگر با کمال مالی حالا نمیشود جلو او را گرفت بنده نسبت به سهم خودم این خسارت را زیر بار میروم ولی باین وضعیت حاضر نیستم که مدت یک سال اطفال عزیز مملکت ما تحصیلشان عقب بیافتد یا بخدای نکرده آژانها که مأمور حفظ و حراست شهر هستند تعطیل کرده و امنیت عمومی شهر طهران متزلزل و تهدید شود باز عرض میکنم بنده فرق بین اعتبار و خرج را میدانم و خوب هم میدانم اما اینکه فرمودید دولت معالین را از نظر معو و فراموش نکرده و در موقع امکان بآنها مساعدت خواهد کرد بنده از طرف آنها خیلی متشکر هستم و عرض میکنم که حقیقتاً دولت خیلی لطف و مرحمت فرموده که آنها را فراموش نکرده است اما باید دانست که نتیجه این لطف برای آنها چیست آیا برای آنها زندگی گانی میشود یا اوقات گرایی اطفال ما که تضییع شده عود خواهد کرد مکرر عرض کرده ام حال هم با تمام قوا تکرار میکنم که نفی و اثبات معنی ندارد اگر دلخواه و خورسند هستید که یک پیشنهادی فرموده و ما هم در مجلس بآن رأی میدهم تا بعد به بییند چه خواهد شد حالا باین بزرگوار می فرماید و از یک چنین پیشنهاد بی اثری لطفاً صرف نظر فرمایید و قدری تأمل فرمایید تا پول موجود شود و بدوچه ها هم بمجلس بیاید آنوقت رأی میدهم و اگر حقیقتاً محل دارید و بعد از تصویب این پیشنهاد پول خواهید داشت هر قدر ولو یک تومان هم اگر دارید بدهید بمعلمان و آژان بدبخت و قدری بیشتر بایامعارف بدبخت توجه فرمایید و نگذارید یک مدتی تعطیل شود یا امنیت عمومی متزلزل گردد

یک فرمایش غریب دیگر هم شنیدم فرمودند آقای رئیس الوزرا سیزده هزار تومان پیشنهاد کردند و من که وزیر مالیه بودم در آنوقت مطلع نبودم و پس از استعلام پنج هزار تومان پیشنهاد کردم مگر وزرا

سولیدار تری ندارند مگر مسئولیت مشترک و تعاون فکری ندارند مگر وزرا با اتفاق یکدیگر پیشنهاد نمیکند حقیقتاً در این دوره چهارم فرمایشات قریبی شنیده می شود بنده تعجب می کنم چطور آقای رئیس الوزرا سیزده هزار تومان پیشنهاد می فرمایند در صورتیکه آقای وزیر مالیه اطلاع ندارند و اگر اطلاع دارند چرا همانوقت که ایشان این پیشنهاد را فرمودند یاد آوری نفرمودند که این مبلغ کم است اگر هم در آن موقع تشریف نداشتید با اطلاع نداشتید چگونه حالا این فرمایش را میفرمایید مثل بعضی فرمایشات دیگر مثلاً یک روز از اوزاق سؤال میشود آقای وزیر مالیه می فرمایند (اوزاق در تحت ریاست عالی آقای رئیس الوزرا است) یعنی چه؟ این فرمایش جواب وکیل و ثان مردم نمیشود و از اینکه اوزاق در تحت ریاست آقای رئیس الوزرا است مردم راحت میشوند معلوم میشود اساساً آقایان وزرا در این دوره مسئولیت مشترک ندارند بطور دیگر میفرمایند آقای رئیس الوزرا سیزده هزار تومان پیشنهاد فرمودند چون من مطلع شدم ۵۰۰۰۰ تومان درخواست و پیشنهاد کردم مگر آقای رئیس الوزرا بدون اطلاع و مطالعه جنابالی آن لایحه را پیشنهاد فرمودند - آقای وزیر مالیه جنابالی که شخص قانونی هستید از این فرمایشات نفرمائید زیرا اولاً برخلاف اصول قانونی است و علاوه این فرمایش مسئولیت مشترک ما را بر هم میزند وقتی که رئیس الوزرا یک پیشنهادی میکند البته باید با نظر وزیر مالیه بوده وزیر مالیه هم در آن دخالت و شرکت داشته باشد و آنرا کاملاً مطالعه و مذاقه کرده باشد و وزیر باید با هم کار کرده که اگر نواقص فکری و توجیه مساهی نداشته باشند باید استعفا بدهند و از هم جدا شوند از اینجه است که بنده آقای رئیس الوزرا را هم رئیس الوزرا و هم وزیر مالیه میدانم و هر چه را که معظم له پیشنهاد فرمایند مثل این است که خود سرکار فرموده باشید و تفاوتی ندارد زیرا بطوریکه عرض کردم آقایان وزرا مسئول اعمال یکدیگر بوده و با توافق نظر و تعامل افکار همدیگر باید کار کنند حالا خواهید فرمود این وکیل چقدر بر حرف و رواج است و چقدر طرفدار معارف است اگر چه یقین دارم فرمایش اخیراً نخواهید فرمود زیرا تمام آقایان و حتی خود جنابالی هم مثل بنده طرفدار و علاقمند بمعارف و توسعه علوم می باشید چون وزیر همیشه حق دارد حرف خودش را بزند ولی وکیل باید بطور مخالف و موافق یکی بعد از دیگری حرف بزند از اینجه ممکن است ایشان هر چه بخواهند بفرمایند و نوبت به بنده نرسد که جواب عرض کنم لذا در خانه تکراراً عرض میکنم که صاف و ساده حقیقت را بفرمایید اگر پول دارید اعم از مرکز و ولایات هر قدر ولو یکشاهی هم باشد بمعلمان و آژان بدهید و اگر هم واقفاً ندارید باین ورق یا ردها کمال مالی و ایجاد سد نمیکند و جلو باران را هم نخواهد گرفت و بجنابالی توصیه میکنم که بصورت ظاهر نپردازید ولی آقایان و کلام و اکتیبت مجلس همانطور که بوزرا اطمینان دارند و رأی اعتماد

هم بکایتی حاضر دادند یقین دارم این اعتبار پنج هزار تومان را هم تصویب خواهند نمود ولی بنده از روز اول نه اظهار اعتقاد کرده ام نه به پروگرام هیئت وزرا رأی داده ام ، همانطور که با ماده واحد مخالف بوده و رأی نداده ام امروز هم باین لایحه پنج هزار تومان مخالف بوده و رأی نخواهم داد و حالا ملتفت خواهید شد بطوریکه آنروز در موقع خود عرض کردم مالیه ما بآن ماده واحد هیچوجه اصلاح نشده و بهجودی در اوضاع مالیه این مملکت حاصل نخواهد شد امروز هم باین لایحه مخالف بوده زیرا یقین دارم که هیچ سدی در زمستان بسته نخواهد شد و هیچ کاهگل مالی در این موقع صورت نخواهد گرفت و هیچ مأموری حرکت نخواهد کرد حالا منوط بر این اکثریت مجلس است و البته هر چه اکثریت رأی دهد قاطع خواهد بود اما همانطور که اکثریت مجلس رأی خود را می دهد اقلیت هم حرف خود را میزند و چنانچه روزنامه ایران در باب ماده واحد نوشته بود: (ماو آتی) حالا هم بنده عرض میکنم این ما و این آتی حالا هم پول را به آژان و معلم ندهید و بکاهگل مالی رسد صرف کنید عاقبت خواهیم دید ۱۱ من وظیفه خود را گفتن حالا این ماو این آتی و این اکثریت مجلس

وزیر مالیه - بنده تصور نمیکردم در این موقع بی پولی و در این موقعی که خزانه دولت بکلی تهی و پولی در آن نیست آقایان نمایندگان برای خود توقع استفاده قرار دهند . اولاً باید دانست که دولت در موقع بی پولی بیشتر استفاده میکند زیرا تا وقتی که پول باشد کمتر کسی بخيال تقبیل بودجه و مخارج افتاده و یا از بعضی مخارج صرف نظر مینماید اما اگر پول نباشد همه در فکر تقبیل مخارج هستند و برای دولت سهلتر خواهد شد ولی باز جای تعجب و تأسف است که نماینده معظم فرقی بین تصویب و پرداخت مخارج را از هم نداده و پرداخت و اعتبار را یکی فرض کرده اند اگر امروز بودجه تصویب با اعتباری از مجلس بگذرد برای این نیست که امروز آن بودجه با اعتبار بصرف برسد بلکه برای این است که مجلس امروزه برای مخارج فوری آنرا تصویب می کنند تا در موقع داشتن پول پرداخت شود مثلاً امروز بودجه مملکتی بالغ بر بیست میلیون است پس در موقع تصویب آن باید بگوئید این پول کجا است که شما میخواهید بودجه آنرا از مجلس بگذرانید و اول بیایید پول را بشان بدهید بعد پیشنهاد کنید و تا بیست میلیون پول را بشان نمیدانید بودجه تصویب شود .

بنده عرض می کنم اینطور نیست و شاهزاده اشتباه فرموده اند اعتباری که دولت میخواهد برای یک مخارج فوری و فوری است

سلیمان میرزا معنی فوری را نفهمیدم

وزیر مالیه - معنی فوری این است که تا گذشتن بودجه کل مملکت یک مخارج فوری و لازمی برای دولت پیش می آید و مسئله هم فوری است که دولت نمی تواند صبر کند تا بودجه از مجلس بگذرد این است که پیشنهاد کرده تصویب آنرا از مجلس شورای

دوره چهارم

روزنامه رسمی کشور شاهنشاهی

ملی میخواهد زیر امکن است تصویب بودجه ها چهار یا پنج ماه طول بکشد و این پیشنهاد برای اینست که هر دقیقه دولت مجبور نشود برای خرج فوری اجازه از مجلس تحصیل کند و ممکن است تا اینکار را نکند اسباب تضییع و خسارت شود این بود که این لایحه پیشنهاد شده که هر وقت مخارج پیش بیاید از آن وجه اعتبار بصرف رساند تا بودجه ها بگذرد و در آخر هر هفته یا ده روز به روز نتیجه را به مجلس اطلاع بدهند

امام ارجح باینکه فرمودند در زمستان کسی سد نمی بندد این مسئله راجع بسد خوار است که از آنجا نوشته بودند اگر این سد بسته نشود سیل املاک خوار را خراب و ویران خواهد کرد و باید رول تصویب کند که سد مزبور بسته شود زیرا اگر بسته نشود یک تسارت فوق العاده مهمی بآن صناعات خواهد رسید و امروز هم موقع تعمیر و ایجاد آن سد هنوز نگذشته و وقت باقی است کما اینکه سد جاجرود درام مشغول تعمیر هستند و یکصدار از این اعتبار را برای آن میخواهند . البته معارف هم نهایت اهمیت را دارد ولی بدیهی است اگر سد بسته نشود و آذوقه شهر تأمین نشود که همان معالین و همان اطفال اگر پول هم داشته باشند نمی توانند زندگی کنند و در ذرات خواهند بود منتی اینست که اگر این کار حالا بشود ممکن است بالانکه مخارجی ترمیم و اصلاح شود ولی اگر بحال خود باقی باشد خسارت آن در آتی بهر ترتیب زیاد تر خواهد بود و این اعتباری که دولت خواست از این تقاضا نظر نبود که یک پولی در صندوق دارد که بجز تصویب خرج بکند بلکه برای این بود که دولت یک اعتباری داشته باشد که هر وقت یک مخارج فوری و ضروری برای دولت پیش بیاید فوراً اگر پول داشته باشد خرج کند و اگر هم پول نداشته باشد این رأی یک حکایت یار ویش نبوده و در آنجا بدون اینکه از آن استفاده بشود افتاده است پس تصور نمیکند این مسئله محتاج بتوضیح زیاد تری باشد بنابراین اعتبار تصویب شود ضروری بر آن ترتیب نخواهد شد . ممکن است فردا مثلاً صد هزار تومان پول برای دولت برسد حقوق معالین داده شود آنوقت اگر این اعتبار تصویب بشود چون دولت اختیار و اجازت از هر وقت هم پولی برسد البته از دادن بمعالین خودداری نخواهد شد و در صورت امکان نهایت مساعدت را بآنان خواهد کرد .

اما فرمایش راجع بسولیدار تری و مسئولیت مشترک بین وزرا فرمودند که سیزده هزار تومان اعتباری را که آقای رئیس الوزرا فرموده اند در امر مسترد شده است . این مسئله چندان قابل اهمیت نیست برای اینکه اگر در یک جلسه آقای رئیس الوزرا برای یک خرجی پیشنهادی کرده باشند و من ندیده باشم چندان اهمیتی ندارد و بعد که بنده از مسئله مطلع شدم گفتم این مبلغ که پیشنهاد فرموده اند کم است و باید پنج هزار تومان پیشنهاد خود و دلایل هم معلوم است

زیرا اعتباری که راجع بوزارت مالیه است باید خود وزارت مالیه پیشنهاد کند نه آقای رئیس الوزرا چون کارهای داخلی روزانه مربوط

بنظرات وزیر مشعل آن اداره یا وزارتخانه است و اگر یک کاری آقای رئیس الوزرا بکنند فرضاً که بنده مطلع نباشم این دلیل منطقی برای اینست که مسئولیت مشترک بین اعضای دولت نباشد نیست . زیرا ممکن است ایشان چند ساعت کار بکنند که فرضاً بنده یا یک نفر دیگر از افراد وزراء در نزد ایشان نبوده یا مطلع نشویم این مربوط بمسئولیت مشترک نیست . باید دانست که مسئولیت مشترک راجع به بیتک ژنرال و مسائل عمومی مملکت است و هیچوجه مربوط بامورات داخلی هر وزارتخانه نیست مثلاً اگر امروز بنده یک خطاهائی در وزارت مالیه که متصدی آن هستم بکنم رئیس الوزرا یا وزیر جنگ مسئول هستند یا معکاف هستند حتماً مطلع باشند و خبر شخص منده که مرتکب آن خطا شده ام مستر ام نه دیگران یا اگر یکی از وزرا خطائی را مرتکب شده باشد بعنوان مسئولیت مشترک همه وزرا را سیاست کرد که چرا یک نفر در داخل اداره خود فلان خطا را کرده است چیزی که مربوط به بنده است بنده خودم باید عرض کنم و امری را که مربوط بآقای رئیس الوزرا است ایشان باید اقدام فرمایند پس با ذکر این مقدمه این مسئله که گفته شد هیچ مربوط بمسئولیت مشترک نیست کار وزارت مالیه مربوط بوزیر مالیه است نه مربوط بمشرایات مشترک که بین وزرا کار داخلی هر وزارتخانه مربوط بخود آن وزارتخانه است . وزیر مالیه ملزم نیست راجع بوزارت جنگ اطلاعات داشته باشد و همینطور وزارت جنگ بالعکس اما در باب ماده واحد که فرمودند اجرای این ماده اعتبار مثل اجرای ماده واحد است نمی دانم نماینده معظم اجرای ماده واحد را چه شکل تغییر میفرمایند آیا تصور فرموده اند که غرض از ماده واحد که پس از تصویب آن وزارت مالیه کارورها پول در مملکت تهیه کند یا اینکه تشکیلات آنوزارتخانه را بصورت بهتر و روشن تری در آورده و آن ادارات را از حالت خرابی و اسفناک سابق بیرون آورد و بطور خوب تری اصلاح و اداره کنند مقصود از ماده واحد این بود که تشکیلات قدیمی وزارت مالیه لغو و بصورت تازه که در نظر گرفته شده است در آید . مقصود این نبود که وزیر مالیه بیاردها پول در مملکت حاضر کند که هر وقت معالین و غیر معالین بخواهند فوری در صنومن را باز کرده تادیب نماید اگر اعتراض دارید که این تشکیلات بدست آن مسئله دیگری است و البته باید اعتراض خود را بفرمایید تا جواب داده شود و اگر این اعتراض را ندارید باید بدانید که غرض از ماده واحد ایجاد سیل پول در خزانه مملکت نبوده است و تغییر شکل و صورت بوده است . اما اینکه فرمودند چرا پول در مملکت حاضر نمی شود . بلی اگر دولت حاضر یک دولت بدی بود ممکن بود یک عملیاتی بکند که بزودی پول در مملکت حاضر شود و ممکن بود منافع و مصالح مملکت و ملت را از دست بدهد و در هوش تبه پول کند . حمد خدا را که دولت حاضر تا اکنون منافع و مصالح دولت را به هیچوجه از دست نداده و جز سعادت و عظمت مملکت منظور و آملی در نظر نداشته و هر قدر می تواند تا اکنون برداشته است تماماً

برای حفظ و صیانت مملکت و مبنی بمعلت و خدمت محض بوده و مسامی خود را برای پیشرفت و تعالی این آب و خاک بکار برده است تقواسته است شما را بفروشد و پول فراهم کند ما باید به خوبی بدانیم کسانیکه با پول می دهند و با ما مساعدت مادی میکنند ما را به ثمن بفس و نازلترین قیمت می خرند (بعضی گفتند صحیح است) خون ما را مکیده جان ما را میکشند (صحیح است) طوق بندگی و رقت بگردن ما انداخته حیات ما را متزلزل می سازند (صحیح است) ولی این کابینه با کمال قیرتندی و شجاعت و با نهایت وطن پرستی رفتار کرده و آنچه توانسته است برای ازدیاد شرافت این مملکت کرده و تقواسته است در مقابل خواهش نامشروع اجانب سر تسلیم فروتنی فرود آورد و طوق اسارت را بگردن ملت ایران بیندازد و خود را حاضر برای بی پولی بکند ولی خیانت نکرده و نخواهد کرد شما (خطاب بشاهزاده سلیمان میرزا) باین حرفها که میزنید عوام را می توانید جلب کنید و دماغ گوزی بفرمایید ولی خواص مملکت خوب می توانند درک کنند که اگر کابینه حاضر می خواست خیانت کند و میخواست با خارج یارو بایگانه همکار باشد و دست تکیه پیش اجانب دراز کند و هزاران کارهای ننگینی را بکند خوب و خوب میتوانست تبه پول کرده و بمعالین و دیگران بدهد بر هم بچسب پوشیده نیست که در این سنوات اخیر همیشه خارجی و بیگانه بوده که با شما مساعدت میکرد و همیشه شمارا میفرخواستند و باحیثیت و استقلال شما بازی میکردند و برای شما پول می گرفتند (صحیح است) شما چیره خوار بیگانه بودید و در هر برج مجبور بودید که دست دراز کرده و از آنها با گران ترین قیمت با شرائط سنگین پول استقراض کرده خرج کنید (صحیح است) این کابینه تقواسته شما را بفروشد تقواسته است شرافت و استقلال شمارا از میان ببرد اگر آن معالین حس دارند اگر آن معالین شرافت دارند (بادست اشاره بشاهزاده سلیمان میرزا) اگر توهم شرافت داری نباید این حرفها را اینجا بزنی . . .

سلیمان میرزا - (با فریاد) چه نامر بوطی گوئی خفه شو .

(صدای زنك ...)

نایب رئیس - آقا ...

یکی از نمایندگان - بو کلاه تو همین بکشد (صدای زنك)

نایب رئیس - آقایان نظامات مجلس را رعایت بکنید ... همه .

سلیمان میرزا - (در حال خروج از مجلس) مرد که پیشرف ..

(صدای زنك)

نایب رئیس - آقایان نظامات مجلس را رعایت کنید

(آقای سلیمان میرزا و چند نفر از نمایندگان خارج شدند)

مستشار السلطنه (خطاب بآقای وزیر مالیه) بیان خودتان را تعقیب بفرمایید

وزیر مالیه - (با حالت خیلی عصبانی) آقایان

معارف امروز برای امروز فایده ندارد فایده اش برای بیست سال دیگر است و امروز استقلال برای مملکت لازم است (صحیح است) آقایان سنی کنید که مملکت را نجات دهید بستی تحمل کنید و دست تکمی پیش خارجیه دراز نکنید. آیا اجازه می دهید تولد زیر بار سنگین شریعلی که استقلال مملکت را بیاد بدهند برود (خیرخیر هرگز) اگر هم اجازه می دهید من حاضر نیستم و دیگر هم عرض دارم.

نایب رئیس - اگر آقایان موافق باشند چند دقیقه تنفس داده شود.

(مجدداً مجلس برای تنفس تعطیل و پس از نیم ساعت تشکیل گردید)

نایب رئیس - قبل از تنفس پیش آمد تأسف آوری کمی بی رسوه تفاهم بود پیش آمد و چون حکایت قضیه موکول بعرض آقای مشیرالدوله شده است لذا ایشان فرمایشانی در اینخصوص خواهند نمود.

مشیرالدوله - بنده کمال تأسف را دارم از این پیش آمدی که من غیر انتظار روی داد ولی در عین حال بنده بخوبی می دانستم که این پیش آمد مبنی بر سوء تفاهم بوده است یعنی شاهزاده سلیمان میرزا ایرانی را که آقای وزیر مالیه فرمودند طور دیگری ملتفت شدند بنده با این که یقین داشتم سوء تفاهم بوده باز هم در موقع تنفس کمالاً در این باب تحقیق کرده و با آقایان سلیمان میرزا و وزیر مالیه مذاکره کردم و ثابت شده اند که بنده فهمیده بودم سوء تفاهمی بین آقایان حاصل شده است.

زیرا مقصود آقای وزیر مالیه از عباراتی که فرمودند این بود که هر ایرانی یا هر کسی که حاضر بشود در هر موضعی مساعدت اجانب تعجیل سنگینی را قبول نماید آن شخص حس ایراد ندارد و اینکه گفتند شریف است مقصودشان نه شاهزاده سلیمان میرزا بود و نه دیگری بطور کلی عبارت را فرمودند.

(بعضی گفتند صحیح است) و مخصوصاً فرموده اند (اگر) آقایان درست ملاحظه فرمایند خواهند دید که وقتی کلمه (اگر) بیان میابد قضیه قضیه شرطیه میشود بنابر این نه مقصودشان شاهزاده سلیمان میرزا بود نه سایر آقایان و کلاً بوده باینجهت پس از آنکه بنده دوست مطلب را فهمیدم مباحثی شده و توضیح و تفسیر عبارات آقای وزیر مالیه را بشاهزاده میرزا عرض کردم و معلوم شد حق تعالی مسئله مبنی بر سوء تفاهم شدند حاضر شدند با هم مذاکره ای نموده و بکلی رفع سوء تفاهم شد (صحیح است)

نایب رئیس - یکمده از آقایان و کلاً پیشنهاد فرموده اند که اخذ رأی در ماده واحده پیشنهاد وزارت مالیه موکول بجلسه آتی بشود. آیا آقایان باین پیشنهاد موافق هستند؟

محمد هاشم میرزا - اسامی پیشنهاد کنندگان را بفرمائید

نایب رئیس - احتشام الدوله - آقا سید کاظم یزدی - ملک الشعراء آقای وقار الملک

وزیر مالیه - بنده می توانم شخصاً موافق باشم که بدانند برای جلسه آتی

نایب رئیس - البته فرمایشاتی که آقای مشیر الدوله از نقطه نظر تأسف از این پیش آمد مدعا کی از احصایات عدم نمایندگان بود مینظرور هم آقای وزیر مالیه خودشان مصدق اظهار تأسف از این سوء تفاهم بوده و یقین دارم با اظهارات خود بیانات آقای مشیر الدوله را تأیید و تصدیق خواهند فرمود

وزیر مالیه - بنده با اظهارات آقای مشیر الدوله کمالاً موافقم و مقصودم شاهزاده سلیمان میرزا نبود مقصود بنده این بود آنکسی که در این موقع باین شرایط سنگینی حاضر بشود از خارجیه پول بگیرد مدرسه دائر بکند و در واقع زیر همه چیز ایران بزند و مدرسه کور آتی معلوم نیست چه خدمتی بیا خواهد کرد پول بدهد حس نیت ندارد مقصود این بود یونیکه حاضر میشود بکران ترین قیمت برای ما ارزش خواهد داشت و هیچ ایرانی شرافتمند حاضر نمیشود باین ترتیب از اجانب پولی استغراض شود باید به همین حال ساخت و قسری تأمل کرد و فعلاً پول نخواست تا به بینیم چه میشود

نایب رئیس در موضوع این ذبحه آقایان موافق هستند که بدانند برای جلسه دیگر خود آقای وزیر مالیه هم که قبول فرمودند موکول بجلسه آتی شود پس اگر آقایان موافقت و مخالفتی نیست مشب جلسه را ختم و موکول پروزشیه خواهم کرد و دستور آن اولاً شور در تمهیدنامه جامعه ملل و شور در این راپورت کمیسیون بودجه راجع باعتبار ۵۰ هزار تومان خواهد بود

بعضی سئوالات هم هست که جزو دستور خواهد بود

(مجلس ۳ ساعت و نیم از شب گذشته ختم شد) **جلسه ۵۳**

صورت مشروح مجلس یوم شنبه نهم برج جدی ۱۳۰۰ مطابق غره جمادی الاول سنه ۱۳۴۰ مجلس تقریباً یک ساعت قبل از غروب در تحت ریاست آقای سردار معظم نایب رئیس تشکیل گردید (صورت مجلس یوم پنجشنبه هفتم برج جدی را آقای تدین قرائت نمودند)

نایب رئیس - آقای سردار معظم کردستانی فرمایشی دارید؟

سردار معظم - در جلسه قبل بنده بواسطه کسالت نتوانستم حضور برسانم بواسطه تلفن هم اطلاع داده ام هنوز هم کسالت بنده رفع نشده است **نایب رئیس** - خیلی خوب اصلاح میشود شاهزاده سلیمان میرزا

(اجازه)

سلیمان میرزا - در یک قسمت صورت مجلس که راجع بانتهای آذربایجان است نوشته شده که راجع بآراء سهند آباد بنده ضمیمه کردن آن آراء را صحیح نمیدانم زیرا اجتماع انجمن نظار برای استخراج آراء غیر ممکن است و گمان میکنم لفظ (زیرا) بوض (و) اشتباهاً نوشته شده چون بنده نه ضمیمه کردن آراء سهند آباد را صحیح میدانم و نه

اجتماع انجمن نظار را ممکن می دانستم توضیحاً عرض کردم.

نایب رئیس - آقای آقا سید یعقوب (اجازه)

آقا سید یعقوب - در صورت مجلس که راجع بانتهای آذربایجان و آراء سهند آباد نوشته شده که تشکیل شعبه خلاف قانون است بنده عرض نکردم تشکیل شعبه خلاف قانون است بنده گفتم خواندن آراء بنا بر تصویب انجمن مرکزی بموجب ماده هیجدهم خلاف قانون است.

مطلب دیگر اینکه راجع بینجاه هزار تومان بنده عرض نکردم که خوشوقتیم که دولت از مجلس شورای ملی اجازه خواسته گفتیم که خوشوقتیم که دولتی که طرف اعتماد مجلس است خلاف قانون نمی کند **نایب رئیس** - دیگر اعتراضی در صورت مجلس نیست؟

(اظهاری نشد)

نایب رئیس - صورت مجلس با این اصلاحات تصویب شد. در جلسه گذشته راجع باعتبار پنججاه هزار تومان که دولت از مجلس تقاضا کرده بود مذاکره ای بعمل آمد و بواسطه اینکه وقت منقضی شده بود در جلسه گذشته رأی گرفته نشد و بامروز موکول شد حالاً یقین دارم مذاکرات کافی است اگر مخالفتی نباشد مذاکره نمیکشیم فقط رأی می گیریم (گفته شد صحیح است)

آقای دولت آبادی (اجازه) **حاج میرزا محمدعلی دولت آبادی** - بنده در آنجلسه اجازه خواسته بودم که مخالفت خود را تعقیب کنم حالا هم گمان نمی کنم مذاکرات کافی باشد.

(اقلب گفتند - خیر کافی است)

نایب رئیس - البته اگر مجلس شورای ملی مذاکرات را کافی بداند آنوقت یکمده از آقایان که اجازه خواسته اند باید بترتیب مذاکره نمایند و اگر کافی دانستند همانطور که سایرین از حق خودم معذور خواهند شد حضرتعالی هم نمی توانید از حق خود استفاده نمائید. پس رأی میگیریم آقایانیکه مذاکرات را کافی میدانند قیام نمایند.

(اکثر قیام نمودند)

نایب رئیس - اکثریت است پس معلوم می شود مذاکرات کافی است.

بنابر این رأی می گیریم

سلیمان میرزا - بنده توضیحی دارم اجازه می فرمائید؟

نایب رئیس - بفرمائید.

سلیمان میرزا - در جلسه گذشته آقایان فراموش فرموده اند که در جواب منطقی بنده آقای وزیر مالیه که ملتفت نبودند وضعیت ایشان سوء تفاهم شد بعضی نسبت ها بنده دادند لهذا بنده مجبورم رفع آن نسبتها را از خودم بکنم هر چند که . . .

نایب رئیس - بعد از آنکه آقایان رأی دادند آنوقت قبل از آنکه داخل در موضوع دیگری بشویم

ممکن است توضیحات خود را بیان فرمائید بنا بر این رأی میگیریم به پنججاه هزار تومان اعتباری. کد دولت تقاضا کرده است باید با ورقه رأی گرفت آقایانیکه راپورت کمیسیون بوده یعنی این اعتبار را تصویب می نمایند ورقه سفید و آقایانی که رد می کنند ورقه کیود خواهند داد.

در این موقع اخذ آراء بعمل آمده و آقای سهام السلطان استخراج آراء نموده بترتیب ذیل نتیجه حاصل شد.

مده حضار ۶۶

ورقه سفید علامت قبول ۳۲

ورقه کیود علامت رد ۲۵

امتناع ۵

آقایانیکه رأی نداده اند ۱

اسامی قبول کنندگان

آقایان عبدالملك . محمد السلطنه . ارباب

کیخسرو . حاج میرزا اسدالله خان . امیر ناصر

نصیر السلطنه . حاج شیخ اسدالله . احتشام الدوله .

بیان الدوله . میرزا ابراهیم خان . شیخ العزیز زاده

سهام السلطان . قوام الدوله . مشیر الدوله . نصیر

دیوان . رئیس الزنجار . سلطان العلماء . فهم الملک

حاج مقبل السلطنه . عبدالسلطنه . آقا سید یعقوب

محمد هاشم میرزا . وکیل الملک . حاج میرزا تقی خان

آقا میرزا علی کا زرونی . مستشار السلطنه . صدرا لالام

محقق العلماء . امین الشریعه . رکن الملک . سردار

معظم کردستانی . بیان الملک

اسامی رد کنندگان

آقایان حاج میرزا مرتضی . آقا میرزا هاشم . میرزا

طاهر تنکابنی . جلیل الملک . مساوات . شیخ ابراهیم

زنجانی . شیخ الاسلام اصفهانی . حاج میرزا علی

محمد دولت آبادی . آقا میرزا محمد حسن صدرائی

دکتر لقمان . فتح الدوله . آقا سید کاظم یزدی .

شاهزاده سلیمان میرزا . ناظم العلماء . سعید الملک

اقبال السلطان . حاج امین التجار . ملک الشعراء .

میرزا سید حسن کاشانی . شریعتمدار کرمانی . حائری

زاده . وقار الملک . حکیم الملک . طباطبائی

آقای تدین .

نایب رئیس - لایحه بی تکلیف ماند و محتاج

برای قانون خواهد بود . يك فقره لایحه دیگر راجع

به تقاضای بیست تومان شهریه در حق ورته مرحوم بنیان -

السلطان در جلسه گذشته محتاج باصلاح عبارت شد

حالا اصلاح شده خوانده میشود و بدون اینکه داخل

مذاکره شویم رأی میگیریم

(آقای تدین بهضمون ذیل قرائت نمودند)

ماده اول - از زمان فوت مرحوم بنیان السلطان

مالی بیست تومان در حق عیال و اولاد آن مرحوم به

تساوی برقرار میشود .

ماده دوم - برقراری شهریه فوق در حق عیال

تاموقتی است که زوج اختیار نکرده باشد و در حق

اولاد تاموقتی باشد و سن بیست و یکسال

نایب رئیس - نظر باینکه دو ماده است . . .

آقای اقبال السلطان فرمایشی داشتند؟

اقبال السلطان - بلی در ماده دوم عرضی داشتم

نایب رئیس - حالا مذاکره در ماده اول است اگر مجلس تصویب بکند در هر يك از دو ماده جداگانه بقیام وقعود رأی میگیریم بعد در کلیه لایحه باورقه (گفتند - صحیح است) ماده اول دوباره خوانده می شود .

(مجدداً قرائت شد)

نایب رئیس - در این باب مخالفتی هست؟

(اظهاری نشد)

نایب رئیس - آقایانیکه ماده اول را تصویب

میکشند قیام نمایند .

(اغلب قیام نمودند)

نایب رئیس - تصویب شد . ماده دوم قرائت

می شود .

بهضمون فوق قرائت شد

نایب رئیس - آقای اقبال السلطان .

(اجازه)

اقبال السلطان - عقیده بنده این است که

نوشته شود برقراری شهریه فوق در حق عیال تاموقتی

است که زن بیوه است و در حق اولاد تاموقتی در شهر سن

بیست و یکسال . برای اینکه ممکن است زوج اختیار

کند و شوهرش فوت شود یا تفریق کنند و مجدداً

بیوه شود .

سلیمان میرزا - البته آقایان مسبقاً هستند در

قانون اساسی حد رشد هیجده سال معین شده است

و برای اداره کردن امورات مملکتی شخص شخص

اعلیحضرت در سن هیجده سالگی میتواند زمام امور

را در دست بگیرد بنابر این حد رشد هیجده سال

است و بیست و یکسال چیز اضافه است خوب است هیجده

سال نوشته شود

محمد هاشم میرزا - راجع فرمایش شاهزاده

اقبال السلطان اینکه مینویسد شوهر اختیار نکرده است

معنی احترام آن شخص اینوجه تصویب میشود که تا

شوهر نکرده است باو داده شود و اگر چنانچه شوهر

اخبار کرد تکلیفش بازواج دیگر است و دیگر باو

داده نشود و باید این مطلب واضح است و بنده

موافقم

نایب رئیس - (خطاب بشاهزاده سلیمان

میرزا) - در خصوص سن اگر پیشنهادی دارید بفرمائید

تا رأی بگیریم

سلیمان میرزا - گمان میکنم محتاج به

پیشنهاد کردن نباشد چون قانون اساسی و قانون وظایف

تکلیف این مسئله را معین کرده است و شرعاً هم

حد رشد یازده سالگی است و اینکه اینجا نوشته شده

۲۱ سالگی نمی فهم یعنی چه و از روی چه اخذ است

و اگر لازم است چیزی بنویسم می نویسم

سلطان العلماء - بنده عرض میکنم اگر مقصود

حذر شد شرعی باشد چنانچه خداوند تعالی هم بفرماید

و ان انستم منهم رشداً فادخروهم الیهم اموالهم - حذر شد

شرعی یازده سال تمام است ولی غرض از اینکه در

لایحه بیست و یکسال نوشته این است که بتواند کسی

پیدا کند یا در ادارات دولتی او را بپذیرند و هیجده

سال هم گمان میکنم برای این مطلب کافی

است

آقا سید کاظم یزدی - آقای محمد هاشم میرزا -

نباشد .

نایب رئیس - شاهزاده محمد هاشم میرزا (اجازه)

محمد هاشم میرزا - بنده عرضی ندارم

دولت آبادی - به عقیده بنده اگر چه کلمه رشد

از اینجا برداشته شود و همان سن بیست و یکسال نوشته

شود بهتر است

سهام السلطان - (منشی کمیسیون بودجه -

بنده قبول میکنم که کلمه رشد برداشته شود و همان سن

بیست و یکسال نوشته شود

نایب رئیس - ماده دوم مجدداً قرائت میشود

بعد رأی می گیرم

ماده مزبور با حذف جمله (تاموقتی رشد) (قرائت

شد)

سلیمان میرزا - در صورتیکه آقای مشیر

کلمه رشد را قبول می کنند حذف شود دیگر برای

پیشنهاد بنده موقعی باقی نمی ماند زیرا ممکن است

مجلس بهوض بیست و یکسال پنججاه سال هم بنویسد و

این مطلب بسته بنظر آقایان و کلاماً است هر چند سال

بخواهند تصویب کنند

نایب رئیس - بنابر این رأی می گیریم در ماده

دوم آقایانیکه ماده دوم را بر تریبی خوانده شد تصویب

بفرمایند قیام نمایند

(اغلب قیام نمودند)

نایب رئیس - تصویب شد و رأی می گیریم

در کلیات لایحه باورقه آقایانیکه برقراری این بیست

تومان را در حق ورته مرحوم بنیان السلطان با شرایط

مذکور در مواد تصویب می فرمایند ورقه سفید

و آقایانیکه تصویب نمی فرمایند ورقه کیود

خواهند داد

اخذ آراء بعمل آمده و آقای سهام السلطان

استخراج نمود

(بترتیب ذیل نتیجه حاصل شد)

مده حضار (۵۹) ورقه سفید علامت قبول (۵۹)

ورقه کیود علامت رد (۴) ورقه سفید بدون امضاء

(۱) ورقه آبی بدون امضاء (۱) - امتناع (۲)

اسامی قبول کنندگان آقای شریعتمدار کرمانی

آقای شیخ الاسلام لاری - آقای فتح الدوله - آقای

بیان الملک - شاهزاده سلیمان میرزا - آقای ناظم العلماء

آقای مساوات - آقای امین التجار - آقای میرزا طاهر

تنکابنی - آقای مستشار السلطنه - آقای میرزا هاشم

آشتیانی - آقای امین الشریعه - آقای رکن الملک

آقای آقا میرزا علی کا زرونی - آقای حاج میرزا تقی خان

آقای محقق العلماء - آقای غفرخان - آقای میرزا

محمد نجات - آقای عماد السلطنه خراسانی - آقای

ممتد السلطنه - آقای حاج میرزا مرتضی - آقای

زنجانی - آقای جلیل الملک - آقای اقبال السلطان

آقای سردار معظم - آقای حاج میرزا علی محمد دولت

آبادی - آقای عبدالسلطنه - آقای میرزا محمد حسین

صدرائی - آقای عبدالملك - آقا آقا سید یعقوب

آقای فهم الملک - آقای حاج مقبل السلطنه - آقای

آقا سید کاظم یزدی - آقای محمد هاشم میرزا -

پنجام و چهار دولت در آن عضویت شرکت دارند و اگر بعضی دول هنوز داخل نشده اند مستقیماً شرکت نیستند و دولتک نباید زیرا دیری نخواهد گذشت و طولی نخواهد کشید که تمام ملل در آن شرکت کرده و در مقدرات آتیه یکدیگر که مبنی بر اصول سعادت و سلامت است سهیم و شریک خواهند بود در این صورت ملت ندارد دولت ایران که عضو کهن سال بشریت است در این جامعه و مؤسسه ذیسم و شریک نباشد. بکسی دیگر از کارهای پرست این جامعه تأسیس و ایجاد محکمه داوری و قضاوت بین المللی است که اگر برای دولتی که در آن عضویت دارند اختلافاتی روی دهد و یا مناقشاتی پیش آید باید این محکمه داوری بین المللی رجوع کند و تقریباً این مسئله تا درجه اجباری است و البته این محکمه با نهایت عدالت قضایا و اختلافات را حل می نماید و در نتیجه دیگر دولتی نمی تواند بدولت دیگر زور گفته یا ظلم و تعدی بکند و باید اختلافات تجارنی و حقوقی بین المللی در این مؤسسه حل و تسویه شود و این خود بعقیده بنده اولین قدم برای نیل به سعادت بشر خواهد بود. اما در باب ماده بیست و دوم یا فلان ماده دیگر که محل نظر آقایان است اگر درست زمره ماده بیست و دوم وقت فرمایند خواهند دید که این ماده هیچ بخوانند بپردازند من که فلان عضو جامعه بین المللی هستم بکوفتی اتفاقاً مولف بایک وضعیاتی شدم. و اگر امروز ما داخل در این جامعه شویم این شرکت و دخول ما دلیل نمیشود که ما آماده و سالی را که دریایان جنگ بین المللی صورت گرفته است اعضاء با تصدیق کرده ایم زیرا نماینده ما که در آنوقت آنجا نبوده است و ما هم شرکتی در آن قضیه نداشته ایم (گفته شد - صحیح است)

بماچه مربوط است و نظریات اینکه این جامعه دارای خیالات و مقاصد عالی است و می خواهد اساس عدالت را بنیاد و برقرار نماید باید خشونت باشیم که در آن عضو باشیم و این اعتراضاتی را که آقایان در اینجا می فرمایند هیچ وارد نیست و بنده عقیده دارم که ایران باید عضو این جلسه بشود گرچه بنده هم در همین حال یک قسمت از ایراد را تصدیق می کنم ولی چنانچه عرض کردم هیچ مؤسسه در عالم یک مرتبه بسرحد کمال نرسیده است. عالم اجتماعی مثل عالم طبیعت است و در عالم طبیعت هم میدانید تندروی معالاست و بیک مرتبه نمیشود جست و خیز کرد و پرواز نمود باید در عالم امورات بهرور بتدریج راه تکامل و ارتفاع را سیر کند و همه چیز در دنیا تدریج الحصول است نه آنی الحصول. مثلاً اگر نهالی را امروز در زمین بنشانیم نباید انتظار داشت که فوراً نهال مادرخت کهن شده و بسرحد رشد رسیده و بارور شود همینطور امور اجتماعی هم بهرور تکمیل شود همینطور است این مؤسسه جامعه ملل که بهرور بجائی خواهد رسید که تمام مقاصد و خواج ما را برآورد

نایب رئیس - آقای زنجانی موافقت؟
آقا شیخ ابراهیم زنجانی - بلی بنده موافقم.
نایب رئیس - آقای شیخ الاسلام مخالفید یا موافق؟
شیخ الاسلام - بنده مخالف

بعضی گفتند مذاکرات کافی است
نایب رئیس - مذاکرات در این باب کافی است؟
گفته شد کافی است
نایب رئیس - پس اگر آقایان موافق باشند بکریج ساعت تنفس می دهیم و بعد از آن رأی بگیرییم در این باب مخالف نیست؟
جمعی اظهار نمودند که همین حالا در کافی بودن مذاکرات باید رأی گرفت.
نایب رئیس - در کافی بودن مذاکرات مخالفتی نشد معذرتاً در کافی بودن مذاکرات رأی می گیریم و بعد از تنفس در تعهدنامه جامعه ملل رأی خواهیم گرفت.
آقایانیکه مذاکرات را در این باب کافی میدانند قیام فرمایند.
(همه کثیری قیام نمودند)
نایب رئیس - اکثریت است
پس معلوم شد معلوم شد مذاکرات کافی است حالا یک ربع ساعت تنفس میدهم بعد رأی خواهیم گرفت در این موقع آقایان نمایندگان برای تنفس خارج و مجلس بعد از نیم ساعت مجدداً تشکیل گردید)
وزیر فوائد عامه - بنده آقای ناظم العلوم را به سمت معاونت وزارت فوائد عامه معرفی مینمایم.
نایب رئیس - پس از قرائت صورت مجلس شاهزاده سلیمان میرزا اجازه خواسته بودند که توضیحاتی راجع به مذاکرات جلسه قبل بدهند نظریاتیکه در آن موقع بی مناسبت بود و مطابق نظامنامه قبلاً بنده باید اطلاع از اظهارات ایشان داشته باشم این بود که در موقع تنفس از ایشان استعلامی بعمل آمده معلوم شد نظریه ایشان این بود که از مذاکرات جلسه قبل شاید آقای وزیر مالیه همچو استنباط کرده اند که جدیدی که شاهزاده سلیمان میرزا در تأدیه حقوق معلمان مدارس دارند میل دارند از هر کجا و بهر وسیله کم کم است این حقوق پرداخت شود در صورتی که مطابق توضیحاتی که عرضی آیه دادند نظریه ایشان اینطور نبوده است بلکه نظر ایشان تهیه پول از منابع شروع بوده است و می خواستند این نکته را توضیح بدهند که نه تنها در موضوع معارف بلکه در تمام مواد و مواقع دیگر هم مخالف بوده اند که از یک منابعی که مصالح مملکت را تأمین نمیکند پولی استقراض شود و در آنوقت که ایشان اجازه خواسته بودند این مطالب را میخواستند بیان فرمایند چون در موقع تنفس بنده از نظریه ایشان اطلاع حاصل کردم این بود که توضیحات و نظریه های ایشان را بیان کردم (گفته شد صحیح است)
قبل از تنفس مجلس شورای ملی مذاکره در باب تعهدنامه جامعه ملل را کافی دانست لذا باید در کلیات رأی گرفت ولی نظر باینکه تعهدنامه نامه موجود است لذا دیگر مجلس شورای ملی نمی تواند داخل در مواد شود و بالتبع بنده باید از روی ماده واحده

نایب رئیس - آقای آرمین زاهد حسن کاشانی راجع به ایالت که مالیات و عوارض از بایان از وزارت مالیه شورای دارند آقای وزیر برای جواب حاضرند
وزیر مالیه - بلی فرمایند
آقای آرمین زاهد حسن کاشانی - با اینکه از گندم جو و غلات و در واقع میتوان معارف و یک قرآن بعنوان خیریه و بیکرندیشکار مالیه و زمین حکمی صادر کرده است که شورای سه قرآن هم از کاه بگریزند در این خصوص وزارت مالیه چه اقدامی کرده است
وزیر مالیه - اگر سندی در دست دارند خوب است بوزارت مالیه بفرستند که مؤلفه خود را اگر هم ندارند بنده خوب تحقیقات لازم کرده جواب عرض خواهم کرد.
آقای آرمین زاهد حسن کاشانی - سواد حکمی را که صادر کرده است گرفته بنظر عالی میرساند
وزیر مالیه - بسیار خوب
نایب رئیس - بنده جواب بوزیر فوائد عامه شاعریه سرار معتمد سؤالی از وزارت فوائد عامه راجع به بعد ماهی بهر خود دارد برای جواب حاضرید؟
وزیر فوائد عامه - بلی فرمایند
سرار معتمد - با اهمیت منابع صید ماهی حلال سواحل بحر خزر و بای جوارب ما منین پیشنهاد های تیار داوطلبان اجازت از وزارت گرفته شده میشود حکومت گیلان یک قسم از زمین ماهی آنها را بآچاره داده میفرستیم بگذارم که آیا حکومت گیلان این اقدام را بر حسب اجازه و دستور وزارت فوائد عامه کرده است یا موافق آراء میل شد و در آن اگر مطابق تعلیمات وزارت تواند عامه بود ما سب تواند آن چیست؟ و وزارت نسبت به صید ماهی حلال ما زرتندان و استر آباد چه نظریه و رویه را اتخاذ کرده است؟
وزیر فوائد عامه - در این قضیه تصمیم هیئت دولت اینطور شد که نباید فعلاً صید ماهی حلال را اجازه بدهند لذا قفسن شد که هیچکس مداخله نکند ولی متأسفانه حکمران گیلان بدون اجازه وزارت فوائد عامه وزارت داخله صید ماهی آنها را اجازه داده است و پس از استعلام از این بجهت بنده عرض بوزارت داخله اوشتم که از این تعارض جلوگیری شود و بعد از آن بزرگى نتیجه مطلوبه حاصل شود
حاج آرمین زاهد حسن کاشانی - راجع باین قضیه بنده از آنکه در وزارت فوائد عامه رسیدن و رسیدن به حقایق از حکومت گیلان خواسته شد حکومت تصمیم تکلیف کرده که در نتیجه اوضاع خود را به ستاد است بعد از اینکه رسید مقامات لازم شده جواب عرض خواهند شد
سرار معتمد - پس این سید ماهی متاعش بکجا خواهد رفت و برای چه ترفیف شده است بنده قانع شدم میفرستیم بپایان تصمیم هیئت وزراء و نظر ایشان در این موضوع چه بود است؟ اگر اجازه داده نشود پس چه خواهد شد؟
وزیر فوائد عامه - توضیح در این قضیه را بعد عرض می کنم.
نایب رئیس - آقای معتمد السلطنه راجع به

ارزان و معتمد ملک کن شورای از وزیر فوائد عامه دارند (خطاب به آقای وزیر فوائد عامه) برای جواب حاضرند
وزیر فوائد عامه - غیر بیست و یکم و کول می شود.
مستشار السلطنه - سؤال بنده ابتداء از آقای وزیر مالیه بود.
نایب رئیس - یک سؤال سر کار راجع بوزارت فوائد عامه بود بنده هم مکلف هستم همان طور رفتار کنم.
آقای آرمین زاهد حسن کاشانی راجع به بقریات کنگره با زرتندان در استان انگلیس از آقای پست و تلگراف دارند (خطاب با آقای وزیر پست و تلگراف) برای جواب حاضر هستید؟
وزیر پست و تلگراف - بلی سؤالات را بفرمایند.
آقای آرمین زاهد حسن کاشانی - چون فردا اول ژانویه است و معتمدین کنگره مادرید باید به موقع اجراء بیایند و نظر باینکه موافق تصمیمات کنگره باید دفتر پستی قلمج فارس و در استان یعنی دفتر پستی انگلیس بدولت ایران تسلیم شود بنده از آقای وزیر شورای می کنم در این باب چه اقدامی فرموده اند؟
وزیر پست و تلگراف - چنانچه سابقاً عرض شد دولت باین موضوع خیلی اهمیت می دهد و از روزی که نمایندگان دولت ایران در کنگره مادرید نتیجه مطلوبه را گرفته اند اقدامات شده و تلگراف به لندن شده و بالاخره از لندن در جواب گفته اند بطهران این مسئله تصویه خواهد شد چنانچه تکلیف هم به هندوستان راجع به دفتر پستی خلیج فارس شده است و اخیراً خوشبختانه بکشتیهای انگلیس دستور العمل داده شده است که مراسلات و امانات پستی را عوض آنکه سابقاً بدفاتر انگلیسی تسلیم می کردند مستقیماً به مأمورین ایران تحویل بدهند ولی راجع به استان مشغول مذاکرات است و امید است با ورود وزیر معتمد بهر وزارت مالیه کافی که دارد این مسئله موافق میل دولت ایران تسویه شود و امیدوارم در این دو سه روز نتیجه حاصل آن بعرض مجلس برسد و اگر نتیجه گرفته شد البته در این خصوص در مقامات لازم اقدامات خواهد شد چنانکه یک تلگرافی هم تا به حال بپاریس شده است که بشایند گیلان که در کنگره مادرید شرکت داشتند اظهارات دولت ایران را ابلاغ نمایند و از رجوع دفاتر پستی خارجی در ایران برآید که کنند و امیدوارم بزودی نتیجه حاصل شود
نایب رئیس - آقای آریاب کیخسرو در باب صندوق مرگزی وزارت مالیه از آقای وزیر مالیه سؤال دارم
آقای آریاب کیخسرو - سؤالی از آقای وزیر مالیه دارم که سؤالی است و در ضمن از مجلس استمداد کردید برای اینست که رسیدگی و وقت کافی شود خوبت واضعتر بفرمایند چه نظریاتی دارند و از مجلس چه تقاضائی دارند تا معاون شود و در حدود امکان هست یا نه؟ بهر صورت آن سؤالی را که بنده کرده نتیجه بود که مبدا از قدرت دقت بیشتر اسباب ندامت شود
وزیر مالیه - بنده فقط تقاضائی که کردم

مدت تصدی خودشان هیچ توجهی به آن فرموده اند و می توانست بفرمایند که حساب صندوق مرگزی تا چه موقع رسیدگی شده و بعد از آنرا چه کرده اند و فعلاً چه نظری دارند ببنای سؤال بنده این است که میباشم در سه تیلان تیل دوست و هفت هزار تومان پول از خراسان بهر گز رسیده و در حسابهای صندوق مرگزی چنین مبلغ هنگفتی ثبت نشده است و اگر هم ثبت شده است نواقصی دارد این بود که خواستم به بینم آقای وزیر مالیه در این خصوص چه نظری دارند و چه توجهی فرموده اند؟
وزیر مالیه - راجع به دوست و هفت هزار تومان مدرک این مسئله يك اعلانی است که مسبو دوبوا در خراسان منتشر کرده بود مفاد آن اعلان اینست که در سه تیلان تیل دوست و هفت هزار تومان بوزارت مالیه رسیده و بطوری بی ترتیب بود که بخزانة وارد نشده سواد آن اعلان را خود مسبو که بوزاری بنده فرستاده بود بنده غلبی متعجب شده که چطور دوست و هفت هزار تومان پول از خراسان آمده و صندوق وارد نشده بنده هم دو نفر را که یکی خودش و دیگری خود آقای معتمد السلطنه بودم آورد کردیم که بروند در صندوق و تقبیل کنند مسئله را معلوم نمایند بعد که رفتند مشاهده شد که فلهام در این مسئله مداخله شده بود و سواد ولی دوسه ای آنرا فرستاده اند بخراسان و علت این مطلب هم درست معلوم نیست چون دوسه مارا بخراسان فرستاده بودند نتوانستند درست تقبیل کنند بخراسان تلگراف کردم که دوسه ما را چندا بر سر کار نفرستند تا رسیدگی و تقبیل شود ولی راجع باینکه در صندوق تقبیلی بعمل آمده یا نباشد بنده يك اعلانی صادر کردم که صندوق هر چهار ماه بیکر ته حساب خودش را بیکسبون تقیر معاسبات بدهد و تقاضا بگیرد و حساب چهار ماهه اخکار هم تا یکید کرده ام که تا چند روز دیگر تهیه کنند و بیکسبون معاسبات بفرستند ولی اگر حقیقتاً از طرف مجلس شورای ملی در خصوص رسیدگی بحساب دوره قدرت کسکی نشود رئیس اطراف مجلس معین نشود که حساب دوره قدرت را رسیدگی نمایند گیلان حکیم وزارت مالیه تواند باین زودی از عهده این کار برآید بنابراین بنده تقاضا میکنم کسکی از مجلس شورای ملی بشود حسابهای این دوره قدرت معاصرتی را تقبیل کرده و نتیجه بپاریس آن صحیح بوده است یا خیر و حساب صندوق در ایام قدرت چه بود آن هیئت را بدولتی تهیه کرده پس مجلس تقبیل نمایند
آریاب کیخسرو - وقتی بنده سؤال کردم در آن بودم و این جوابی آقای وزیر مالیه فرمودند بر شب بنده افزوده و معلوم شد رسیدگی نشده است و محتاج رسیدگی است و در ضمن از مجلس استمداد کردید برای اینست که رسیدگی و وقت کافی شود خوبت واضعتر بفرمایند چه نظریاتی دارند و از مجلس چه تقاضائی دارند تا معاون شود و در حدود امکان هست یا نه؟ بهر صورت آن سؤالی را که بنده کرده نتیجه بود که مبدا از قدرت دقت بیشتر اسباب ندامت شود
وزیر مالیه - بنده فقط تقاضائی که کردم

استقراضه يك لهون دلار از كمیانی امریکائی و دیگر همدانیه حکمت بین ایران و انگلستان است در این باب مطالبی نیست که جزء دستور شود (گفته شد - غیر)

رئیس - چون مدت شصت هم منقضی شده فعلا شصت تجدید می شوند بعد وارد دستور می شویم.

آقای سهام السلطان شروع باستقراض نموده و اسامی نمایندگان حاضر را به ترتیب ذیل قرائت نمودند:

شعبه اول - آقای ارباب کبیر - آقای میرزا محمد حسین صدرائی - آقای شریعتدار گرمائی - آقای حاج امین التجار استهبانی - آقای آقا سید محمدتین - آقای محمد السلطه - آقای مستوفی الملک - آقای نظام الدوله - آقای نصیر السلطه - آقای حاج محمد السلطه - آقای میرزا مرتضی

شعبه دوم - آقای سردار جنگ - آقای صدصم السلطه - آقای آقا سید حسن مدرس - آقای امین الشریع - آقای مشیر الدوله - آقای شیخ الاسلام استهبانی - آقای بیان الملک - آقای سهام السلطان - آقای میرزا محمد نجات - آقای نصیر دیوان - آقای نظام العلماء - آقای عمل السلطه

شعبه سوم - آقای مستشار السلطه - آقای منتظر الملک - آقای بیان الدوله - آقای آقا میرزا ابراهیم قمی - آقای آقا شیخ ابراهیم ذنجانی - آقای زکری الملک - آقای عباد السلطه - نماینده شرمان آقای امیر ناصر - آقای میرزا طاهر تنکابنی - آقای وهاب الملک - آقای آقا سید فاضل کاشانی - آقای میرزا سید حسن کاشانی

شعبه چهارم - آقای عباد السلطه نماینده استهبان آقای سردار قلم - آقای دکتر افغان - آقای سردار معظم نماینده کردستان - آقای حکیم الملک - آقای حاجی زاده - آقای میرزا علی کازرونی - آقای احتشام الدوله - آقای میرزا محمد سابق طباطبائی - آقای حاج میرزا علی محمد دولت آبادی - آقا سید سلیمان میرزا شاهزاده اقبال السلطان

شعبه پنجم آقای رئیس التجار - آقای شیخ المراقین زاده - آقای وکیل الملک - آقای میرزا ابراهیم خان ملک آرائی - آقای قویم الملک - آقای آقا میرزا هاشم آشتیانی - آقای جلیل الملک - آقای آقا فتح الدوله - آقای مؤتمن الملک - آقای نصرت الدوله - آقای حاج میرزا تقی خان - آقای آصف الممالک

شعبه ششم آقای مؤتمن السلطه - آقای محقق العلماء - آقای عیدالملک - آقای سوارات - آقای آقا سید کاظم یزدی - آقای غضنفرخان - آقای آقا سید یعقوب - آقای شیخ الاسلام ملایری - آقای حاج شیخ اندیشه - آقای سید الاسلام - آقای سردار معظم خراسانی - شاهزاده محمد خان میرزا

سهام السلطان - چهار نفر باقی است که بین

شصت تقسیم میشوند

شعبه اول آقای ملک الشعراء

شعبه دوم آقای سلطان العلماء

شعبه سوم آقای سیدالملک

شعبه چهارم آقای حاج میرزا اسدالله خان

رئیس - بعد از ختم جلسه و شصت باید منعقد

شوند و هیئت رئیس خود را تعیین نمایند کمیسیون

مرايش و مرخصی و کمیسیون متکرات را هم باید

انتخاب نمایند واپس از کمیسیون بوده رسید

فرستاده شده بود بطبع ولی چون آقای رئیس الوزرا

نمایند قرائت شود و مناجات شود فرستادم بیاورند

از اینکه حاضر شد قرائت می شود و بعد طبع و توزیع

خواهد شد واپس کمیسیون تحقیق انتخابات آذربایجان

راجع بنمایند کمیسیون تحقیق انتخابات آذربایجان

(آقای آقا سید یعقوب راپورت مزبور را

بمجلسین ذیل قرائت نمودند)

کمیسیون تحقیق انتخابات آذربایجان بر حسب

تصویب مجلس شورای ملی راجع به تعیین راپورت متعین

نه گانه تیریز و توابع جلسه خود را بحضور تمام اعضاء

تشکیل و در تشریح راپورت ملی خود بر عرض مجلس

شورای ملی می رساند آقای آقا سید محمد تقی طباطبائی

با کثرت چهار هزار و نهصد و شصت و هشت رأی از حوزه

مرکزی تیریز و توابع منتخب شده اند و چون نسبت

بصلاحیت ایشان اعتراض شود کمیسیون صاحب انتخاب

و نمایندگی ایشان را از طرف تیریز و توابع

تصدیق می نماید.

رئیس - نسبت باین راپورت مخالفی نیست؟

(گفته شد غیر)

رئیس - رای میگیریم آقابیکه نمایندگی

آقای آقا سید محمد تقی طباطبائی را تصویب میکند

قیام فرماید.

(معموم نمایندگان قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد لایحه استقراضه قرائت

میشود.

(آقای تین بمضمون ذیل

قرائت نمودند)

مقام محترم مجلس شورای ملی دام فدا

بطوریکه خاطر آقایان نمایندگان محترم مستحضر

است یکی از مواد پرگرام دولت حاضر که بتصویب

مجلس شورای ملی رسیده تقبل مغایر و تعادل جمع

و خرج دولت بود در نتیجه مساوی راه انداختی که بعد

آمده و مطالباتی که با موافقت کمیسیون بوده شده

است بوزارت جمع و خرج موافقت حاصل گردیده و نتیجه

آن بمجلس محترم پیشنهاد خواهد شد دولت امیدوار

است بعد از اجرای بوده جدید اشکالات و زحمانی

که تاکنون بواسطه اضافه مخارج بر عایدات برای

دولت حاصل بوده همیشه دولت را مجبور باستقراض

می کرده است مرتفع گردد ولی چون اثر تعادل بوده

در آن به ظاهر می گردد فعلا مطالبی از حقوق ادارات

مخصوصاً اداره قشونی که عهده دار نظام و امنیت است

مقب افتاده و برای پرداخت آن تهیه وجه نقدی لازم

است که جز بوسیله استقراض صورت پذیر نیست بنابراین

برای اجرای مقصود فوق از چندی قبل بنویس طویر

مختار ایران در واشنگتن مذاکرات لازم جریان

داشته و اینک لایحه معادل يك لهون دلار برای تأدیه

قسمتی از حقوق معوقه بخاور مساعد از امریکا استقراض

میشود چون مطابق اصل ۲۰ قانون اساسی استقراض

مزبور باید بتصویب مجلس شورای ملی رسد لایحه

ذیل را بمجلس محترم پیشنهاد و نظر بلزوم

سرعت پرداخت حقوق معوقه تصویب فوری آن را

تقاضا مینماید.

ماده واحد - وزیر مختار ایران در واشنگتن

ووکیل مالی دولت علیه امریکا مجاز هستند بنام

دولت يك مساعد موقت ببلغ يك لهون دلار دریافت

دارند که مبلغ مزبور تا ماه آگوست ۱۹۱۲ از عایدات

دولت علیه نزد کمیانی انگلیس و ایرلند که بتاریخ

مذکور رسیده آن میرسد ادا شود و همچنین مجاز هستند

بنام دولت علیه عایدات مزبور را بقرض دهنده انتقال

دهند بشرط فرع صدی هفت خواهد بود دولت ایران

حق دارد اصل مبلغ مزبور را هر وقت قبل از رای

موعود بیا فرع نسبتی تا آن تاریخ بدون علاوه

به پردارد.

رئیس - کمیسیون بوده ارجاع می شود

ولی قبل باید نسبت بفوریت آن رای گرفته شود نسبت

بفوریت آن یعنی در اینکه يك شود و رای می دهی

یا خیر.

(آظهاری نهاد)

رئیس - نسبت بفوریت آن رای می گیریم

آقایانی که فوریت این لایحه را تصویب می کنند

قیام فرمایند.

(اکثر نمایندگان قیام نمودند)

رئیس - تصویب شد کمیسیون بودجه در موقع

تقریر بااستی منقذ شود و این لایحه را معاده

کرده واپس آنرا بمجلس بدهد همد نام حکمت

بین ایران و انگلستان مطرح است واپس کمیسیون

خارج طبع و توزیع شده مذاکرات در کمیات است

در کلیات مخالفی نیست

آقای آقا سید یعقوب راجع بکلیات فرمایشی

دارید؟

آقا سید یعقوب - بله.

رئیس - مخالف؟

آقا سید یعقوب - مؤالی داشته.

رئیس - بفرماید.

آقا سید یعقوب - این مسئله حکمت بین

دولت ایران و انگلستان مدتی پنج سال است بعضی از

وقت که در تهران منتشر شده تا بحال چند سال است

آیا این مدت برقرار بود یا خیر اگر برقرار بود و زمامش

منقضی شده و محتاج تجدید است و اگر برقرار نبود و

دو مرتبه پیشنهاد کرده اند پس چرا با شاه کابینه سابق

و وزیر امور خارجه سابق است و چرا وزیر امور خارجه

حالی پیشنهاد نکرده است میشود هم آقای مخیر این

را شرح دهند تا بنده متذکر شوم

فصل اول از عهد کمیسیون خارجه - ماده

پنج همین عهدنامه حکمت تعریف می کند که پس از

آنکه بامضای امیرحضرت عباسی و تصویب مجلس

این عهدنامه بخصوص کنگاه می کند که بااستی

بر این عهدنامه مترتب باشد نمی بینم و آن مقصود را

حاصل نمیکند و در نتیجه گمان می کنم برعکس مقصود

حاصل می شود مقصود از تشکیل این کمیسیون رفع

اختلافات و کدورتها و جلوگیری از قطع روابط است

در صورتیکه طرفین ذیبت باشند ترتیب اثر بای این

کمیسیون و راپورت آن بدهند این کمیسیون چه در

میزور بند هر چه فکر می کنید نمیتوانم دلیلی پیدا

کنم که این کمیسیون باین ترتیب و این شکل قایم

داشته باشد فقط یک مغایر بود و این برای امضاء

این کمیسیون و سایر مغایر تعاق میگیرد و نتیجه آن

صحیح است بنابراین در عین اینکه بنده متذکر يك

عهدنامه حکمت بین دولت ایران و انگلستان بفرار

شود بدلیلی که عرض و یک قسمت دیگری هم هست

کاشاید بهتر عرض کنم باین ترتیبی که در این عهدنامه

فرد شده است مخالفم

مخیر - قبل از آن است بنده فرار کنم که تنقیدات

آقای تدین ظاهر در مواد این عهدنامه وارد است و

است وارد و این تنقیدات را تا یکباره عرض می کنم

تا اینکه جوابانی که بده عرض می کنم بهتر باشد این

اقدام دولت امریکا در سنه ۱۹۱۴ چنانچه ملاحظه

می فرمایند و از مواد این عهدنامه خوب پیدا است منحصر

به انعقاد این عهدنامه بین امریکا و ایران بوده است این

عهدنامه يك چیزی است که دولت امریکا بالغب دول

دنیای معقد کرده و در حقیقت يك فتنه بوده است که

دولت امریکا برای نزدیک کردن افکار دول بطرف صالح

و احترام از یک برداشته است بلکه اگر مورد ایراد

نشود می توانم بگویم یک قدم اولی و معتدلات فکر جامعه

ملل همین عهدنامه است زیرا تصدیق می فرماید که

فصلهای اولی راجع به راپورت در اول بطوری ایران

و متعجب و مستحکم است که می تواند در ظاهر همه نوع

تنقیدات و همه نوع عیب جوئیها را بخورد و وارد

کند البته با آن حال و ترتیب سیاست جنگجویانه که

دردول اروپا و دول بزرگ جاری بود خیلی مشکل بود

در سنه ۱۹۱۴ پیش قبل از جنگ بین المللی بایند و یک

مسئله قرار دهند و حاضر شوند حکم آنرا بکار فاعل

و حال که بر تمام سیاستهای دول قرار دهند و اختیارات

کاملی بین محکمه بدهند باین اشکال بدرجه بزرگ بود

که با اینکه بعد تجربات و صدمات این جنگ این مخطوط

را تا يك درجه مرتفع کرده بود و بزرگ موقعی که تعهد

نامه جامعه ملل نوشته میشد يك مذاکره راجع به همین

مطلب در بین بود و در روزنامه ها و شانسلریهای دول

مطرح بود که می خواهند يك جامعه تشکیل بدهند که

مفوق سیادت و اقتدارات هر دولتی باشد و البته دول

بزرگ از محدود کردن اختیارات و اقتدارات خودشان

خیل خائف بودند خلاصه آنکه یکی از قدمهای اولیه که

در این راه برداشته شد همین عهدنامه است که الان

مطرح می باشد و بزرگ تر از آن عهدنامه است حتی

کنفرانسها و مؤسسه های بزرگ و آن تشکیل شد که

منجمله کنفرانس لاهه است و در حقیقت يك نتیجه فطری

و حقیقی و قابل استفاده قبل از عهدنامه جامعه ملل

گرفته نشده بود و شاید می توان گفت که مشکل هم بود

شورای ملی از طرف ایران و بامضای رئیس جمهوری

امریکا و تصویب مجلس سنای طرف امریکا رسید

بلافاصله این عهدنامه بپاریس می افتد معلوم است

توزین تا بحال این مسئله بعمل نیامده همد نامه هم به

جریان نیفتاده و بموقع عمل نیامده است و بعد از اینکه

تصویب شود و بدولت اجازه میده داده شود این

عهدنامه تا پنج سال اعتبار خواهد داشت و اما اینکه

می فرمایند پیشنهاد را وزیر امور خارجه حالی امضاء

نکرده است اگر ماده واحد را ملاحظه فرمائید

خواهند دید رئیس الوزرا حاضر و وزیر امور خارجه

پیشنهاد کرده اند.

رئیس - آقای سیدالملک

(اجازه ملحق)

سیدالملک - در صورتی که محکمه داوری

بین المللی تشکیل میشود و ایران هم در جزو مجمع

اتفاق ملل هست و مناقشات واقعه بین ملل رجوع بآن

محکمه می شود این عهدنامه دیگر چه صورتی دارد؟

مخیر - در موقعی که مذاکره جامعه ملل بود

مکرر گفته شد و یکی از اعتراضاتی که آقایان

مخالفین داشتند همین بود که دولت امریکا جزو

جامعه ملل نیست.

البته اگر دولت امریکا جزو جامعه ملل بود اصلا

این عهدنامه مورد نداشت زیرا خود آن تعهد نامه

ترتیب حکمت را در موقع اختلاف تعیین نموده و

ترتیب حل اختلافات را بموجب مراجعه به محکمه

داوری بین المللی پیش می کند ولی چون هنوز

دولت انگلستان و جامعه ملل نیست و یک هیچ عهد

نامه بین دولت انگلستان و دولت ایران در چند سال

قبل منعقد شده امروز مورد ندارد این عهد نامه را

رد کنیم.

علمی و فنی که هیچ نوع مخالفتی هم با عهدنامه

جامعه ملل ندارد زیرا در عهدنامه جامعه ملل بطور

صریح نوشته شده که هر گونه عهدنامه راجع به

حکمت با هر نوع قرارداد بیسته شود مناقض و

مخالف با این عهدنامه نیست.

رئیس - آقای سیدالملک

(اجازه ملحق)

سیدالملک - چون در آخر نوشته شده باید

بتصویب مجلس ایران و سنای امریکا برسد خواستم

آقای مخیر توضیح بدهند که در سنای امریکا تصویب

شده یا خیر؟

مخیر - مجلس سنای امریکا در سنه ۱۹۱۴

یعنی در تاریخ بین ژوئیه و نوامبر ۱۹۱۴ تصویب

کرده است.

رئیس - آقای آقا سید محمد تدین

(اجازه ملحق)

قدما - بنده در عین اینکه کادلا علائتم که

روز بروز روابط وادیه ما بین ملت و دولت ایران

و دولت و ملت انگلستان زیادتر شود و هیچوقت يك

اختلافات و کدورتها می بیند دولت ایران و انگلستان

تولید نشود و این عهدنامه حکمت هم تقریباً برای

اجرای همین مقصود حاصل شده است معذرا بنده در

لا بچه خرج نیست .
 لقمه‌س - پس وساده دوم شده بقیام و ظهور رأی
 ی گهریم آفایانیکه ماده دوم را تصویر می کنند
 بام فرمایند
 (اكثر قیام نمودند)

« اجازہ »

مستغبر که میون بودجه - فرمایش آقای آقا
بید یعقوب منوط پرخ دلار است و در باوجود اینکه

دلدار منزل کرده است باز يك چیزی از آن باقی میماند
در قیاس - دیگر نسبت به ماده دوم اعتراضی نیست
رای گرفته میشود ماده دوم

فهرست الملک - با ورقه بایدرای گرفت
در آیه - اگر پنج نفر تقاضا کنند که باورده رای

(بعضی گفتند لزومی ندارد)

ففيهم المالك - بلى مقسود فست دوم هاد مشدار

 NATIONAL CENTER FOR THE STUDY OF AGING AND DISABILITY
 1000 UNIVERSITY AVENUE, SUITE 1000
 ANN ARBOR, MI 48106-1000
 TEL: 734/763-7000 FAX: 734/763-7001
 WWW.NCSAD.UMICH.EDU

رئیس - من میدانم این مسئله شامل این ماده بود یا خیر؟
 شیخ المثلث - در تمام لوائح قانونی که دولت برای اجازة مضارح می نماید باید با ورقه رای فته شود
 رئیس الوزراء - این اجازة خرج نیست تخصیص یک مبلغ معین است که اجازة گرفته میشود تحت حقوق عوفه
 رئیس - (خطاب بفهیم المثلث) دیگر این را

فهریم: **المالک** تفارقی در اینکه در قیام و قعود یا رفقه رأی گرفته شود نمی بینم در هر صورت مجلس قاضی است و رأی خواهد داد مقصود بنده رعایت نامه ساحلی بود.

سردان: عظم - ماده هشتاد و پنجم شامل این نیست زیرا در آن ماده می نویسد لایحه که بر طبق تقاضای اجازه خرج شود اولاً این لایحه نیست باید از طرف دولت پیشنهاد شود ثانیاً تقاضای اجازه خرج نشده در ماده است برای استعراض پیشنهاد شده که ضمناً در یکی

ملاحظه بعقیده بنده باید نسبت باین ماده باقیام
درای گرفته در کل آن را بنده

رئیس - آقای محمد اشرف میرزا
(اجازہ)

رای گرفته شود این رایک لایحه استقرار میبندام
ماده را هم شامل آن می دانم هر وقت موقع
باشد پیشنهاد که در این وقت لازم است

(اظهارى نشد)
باید رای بگیریم بکلیات لایحه این رای هم
ز با قیام و نمود خواهد بود در این باب به تراضی

مودند مقصود از این صحبت راجع به نظام نامه داخلی است پس از آنکه آقای سردار معظمه و شاهزاده محمد

در کلبه لایحه باید باورقه رای گرفت آقای محمد ششم میرزا نظریه شان این بود که در کلیات هم نباید گرفت آقای دوسم هم فرموده که این واحد هنوز

مقرر تقاضا کنند باورقه رأی گرفته شود باورقه رأی
گرفته می شود ممکن است بنده و چهار نفر از آقایان
معاونت کنند که استیضای آنرا بکنند.

سليمان ميرزا - الان ميونسپل و تعليم
ڪم.

ب عقیده خودم بود حالا که نباشد باورهای گرفته
نظر باشکه چند نفر از روزه و چند نفر با اقدام و قدم

رایس - آقایان فهیم الملک و حاکم زاده و صاحبان
الملک و آقا میرزا ابراهیم قلی قاضی کرده اند
دایره فقه شریعت و اصول فقه و فقه

واخذ ابراهيم بعلي آتاه آغاخان تدين وسهام السلطان

ورقه سفید علامت قبول (۶) ورقه کبود علامت
(۱) امتناع (۱۲) ورقه بنفشه سفید بدون امضاء

[illegible]

رئوس - درست منت منت نشدم چه فرمودید
سر دار معظام - عرض کردم آقایان مشجر
 چنین میفرمایند چند ورقه سفید است واسم هم نوشته
 شده است ولی نوشته اند سفید است یا بود بنده
 عرض میکنم اینجا جزو اوراق سفید است زیرا آنکه
 خود ورقه حاکی است که علامت قبول است بنابراین
 این کلبه اوراق سفیدی که در آنها اسم نوشته شده است
 علامت قبول است فقط اوراق علامت رد است که کبر
 باشد و اوراقی که سند است و امضاء ندارد علامت
 امتناع است

سرور عظم - بنده تقاضا میکنم آرائی که
باین ترتیب استخراج شده محفوظ بماند تا اینکه
تکلیف آنها معین شود و بعد ضمیمه آراء دیگر
شود.

(اسامی قبول کنندگان)

سید سلطان العلماء، آصف الممالک، حاج میرزا تقی

محمد صادق طباطبائی • نصرت الدولہ • میرزا محمد
حسین صدر رقی • احتشام الدولہ • غضنفر خان • صدر۔

العلماء • أرباب الكسوة • رئيس التجار • نصير السلطنة
قوام الدولة • سردار معظم خراساني • نصير ديوان • حاج •
ميرزا المصطفى خان • مشير الدولة • امير ناصر • ميرزا

رکن الملک • شیخ الاسلام ملا یری • حاج مقبل السلطانہ
میرزا علی کازرونی • امین الشریعہ شیرازی • منتصر الملک

(۴)

در سید است راجع بانتهاب يك كمسيون سه نفری
از طرف مجلس برای رسیدگی به دعاویات سنواتی

رئیس :- بشار خوب آقای سلیمان میرزا
(اجازه)
سلیمان میرزا :- بنده یک مشاغل خارج از

رئیس - آقای سردار معظم خراسانی
(اجازه)

حاج شیخ اسد اللہ - از طرف وزارت مالہ
ضای یک کپی چون از مجلس شدہ است من نمیدانم

برای مراجعه به مراجعات صندوق وزارت مالیه
بجای نه مشاوره دارد نه وضع قانونی است نه تصویب

رئیس - شاید مجلس صلاح نداند و لازم بداند
در این باب قبلاً مذاکراتی بشود این هم مثل

آقای م. تشار السلطنه (اجازہ)
م. تشار السلطنه - بندہ چندین سوال از آقایان

آقای سلیمان میرزا از آقای وزیر مالیه

سليمان هيرزا - يكي از سؤالاتي كه بنده
قاي وزير ماله كرده ام اين است البته آقايان

چندی قبل بنده راجع به ترتیب بانك استقراضی
و آقای وزیر مالیه سؤالی کردم و سؤال بنده چندی
پس بود یکی اینکه از قراردادی که خنیده می شود
بکمرداری از اوراق و اسناد بانك مفقود شده است
بیکر آنکه از برای وصول مطالبات بانك پرداخت
میشود آن چه در نظرم گرفته اند.

سؤال دیگر این که طرز اداره کردن بانک در نظر کمی خواهد بود منتها در تحت نظر آقای میرالمه خواهد بود یا در تحت نظر هیئت دولت چه از سؤال را بنده دارم و تقریباً میتوانم بگویم که آن شب با سؤال بنده احکامات قریب با اتفاق صادر شد.

به اجزاء باشت در بعضی از روزنامه جات
چیزی چاپ کرده اند و گفته اند هیچ
رادی مفقود نشده است طبعاً آن مسئله
بنده شنیده بودم بایستی از آقای وزیر سؤال کنم
صحیح است یا سقیم ولی چون بنده یست کاغذ
نامه دارم آن کسی که این کاغذ را به دست

مگر هر تحقیق لازم باشد آزاد بخوانند محض
ع آغای وزیر مالیه حالا عرض می کنم که این
نه دارای دو قسمت است يك قسمت راجع به
بعثت و اسناد درجه اول است که همانطور که
این اعضاء بانک اعلام نموده اند این شخص هم

می خوانم . می نویسد دوسیه عزیرالله خان نصرت المالك را معنوی سه جزوه از بانك برده اند و تا كنون هم مسترد نداشته اند باز استادی دیگر هست كه شاید اگر تحقیق شود كشف خواهد شد این يك نمونه از آن سرقه ها بود و آن اشخاصی كه این مسئله را اطلاع داده اند حاضر هستند كه اگر جداً يك كمیسیون برای رسیدگی باین كار تشكيل شود اسناد خود را یکی بعد از دیگری ارائه دهند همچنین باز این شخص می نویسد بعد از اوقاف ضبط بانك روزمان كلیه آقای سیدضیاء الدین دوسیه عزیرالله خان نصرت المالك فوری سه جزوه كه تا كنون مسترد نداشته و همچنین شعبات بانك تبریز و مشهد را حكومت محل بدون اینکه بانك را مطابق ترتیب رسمی وصول و وصول محاسبان بگيرند حفظ کرده و سه قسم صرفات و مداخلات در آنها نموده اند و البته بانك چنین ترتیب نمیتوان مطمئن بود كه دارای بانك مورد تشیع واقع نشده باشد و اما در موضوع اسناد بانك باز لازم می دانم كه متذکر شود اسناد بانك حكاکیه پر دو درجه تقسیم می شود

درجه اول عبارت است از تسکات و قیوض و رات و غیره و اسناد درجه دوم دوسیه هائی است كه حاوی اوراق و سكهات و تلگرافاتی میباشد

این راجع عرض بنده این نیست كه اجزاء و اعضاء بانك را طرف حمله قرار دهیم حالاً بر میگردیم بپیمان . شوال كه دارای چهار ماده است اول آنكه آقای وزیر به نظریه میبایست بانك را اداره كنند و آنرا ترتیب اداره كردن بانك را بنابر ترتیب تصور بفرمایند یا خیر ؟

دوم اینکه از برای محاسبات و پرداخت فروش و وصول مطالبات بانك چه ترتیب را در نظر گرفته اند سوم آیا قاعات می کنند باین كه اسم این بانك بانك ایران باشد و یا ترتیبی فراهم آورده اند كه خود این بانك دارای يك سرعده باشد شوال چهارم این است كه فرضاً بانك كاریزبان را رئیس بانك فروش يك نقری كه چند كروم مقروض بانك است يك كروم بر آورد كرد آیا حق نظریه رئیس صاحب است و یا نظریه هیئت دولت و یا چون از امور مالی است بمجلس رجوع میشود ؟

این بود سئوالات بنده كه آقای وزیر بایستی جواب بفرمایند .

وزیر مالیه - راجع باینكه ایران چند زور قبل كه نماینده محترم سؤالی فرمودند بنده جواب عرض كردم كه هیئت دولت در این باب تصمیمی نگرفته اند و اقداماتی هم خواهند شد كه هر چه زودتر منافع دولت محفوظ بماند و همچنین در هیئت دولت متذکر شد كه بانك شخصی كه طرف اعتماد باشد معین شود تا در كارهای بانك نظارت داشته و نظریات خود را راجع بامور بانك به هیئت دولت پیشنهاد كند دولت تصویب نموده كه آقای مختار المالك برای این امر معین شوند و دستوری هم بایشان داده شد مواریدی را پیشنهاد كردند و دستوری بایشان داده شد كه اولاً صورت مجلس ها بایستی پس از وقتنامه ضامه شده مستخدمین زیاد باید خارج شوند زیرا برای تعویل گرفتن

با يك صورت مجلس هائی ترتیب داده شده كه باید آن صورت مجلس ها را طرفین نمایندگان ایران و روس امضاء نمایند و يك يرتكلی رد و بدل نمایند و بعد از آن اجزاء را بایستی متفصل نمود . و اما در باب حقوق اجزاء قدیم بانك هم نوشته بودند بیست و شش هزار تومان طلبكارند و اظهار می دارند تا مطالبات بما نرسد متفصل نخواهیم شد و خلاصه اینکه ادعای مطالبات خود را می نمایند و گمان میرود اگر با اطلاع وزارت جلیله مالیه اجناس عزیرالله خان نصرت المالك كه در توقیف بانك است بفروش برسد بشود قیمت آن را بین اجزاء قسمت بشود همینطور بایشان دستور داده شد كه اجناس نصرت المالك را بصرفه فروش برسانند و در مقابل مطالبات اجزاء بپردازند و اگر کافی بتمام مطالبات آن ها نباشد سكر آت را فغن فرمایند از سایر مطالبات بانك وصول و باید كرد این نكته را نیز متذکر میشود كه مستخدمیني كه متفصل میشوند بایستی بیهانه وصول حقوق در امور بانك دخالت نمایند و بایستی آنها را تا موقعی كه حقوقشان پرداخت نشده از مداخله منوع داشت .

در خصوص وصول مطالبات و پرداخت فروش بانك هم باید جداً عملیاتی نمود و بهر نوع ممكن است اقداماتی بشود تا مطالبات وصول شود و دولت بامور بانك خصوصاً وصول مطالبات اهمیت می دهند و هر نوع ضرورت داشته باشد پیشنهاد فرمایند تا عمل شود و حتماً این مسئله را متذکر میشود كه در حفظ و نگاهداری اسناد بانك باید برفاقت كامل شده و بطوری كه مقتضی بماند محافظت اسناد بانك بعمل آید خلاصه این مسائل در نظر گرفته شده و بایستی اقدام بشود و فعلاً بارتیبات معروضه اسناد و نوشتجات بانك اوسرقت و هر نوع اقدامی معفوظ میشود و البته نسبت بكار هائی هم كه گذشته و چیزهائی میفرمودند كه سرقه شده رسیدگی خواهد شد البته معلوم خواهد شد كه چه سندی مفقود شده و فاعل سرقه كه بوده ؟ راجع بمرامیه بانك هم البته آقایان میدانند كه برای این كار پول نقد مهمی لازم است و فعلاً با سرعت مایه بهتر این سرمایه مقدر بایست و البته هیئت دولت در اطراف این زمینه مطالباتی خواهند نمود .

و هر طور بنظر دولت رسید بمجلس پیشنهاد خواهد كرد و با تصویب مجلس ترتیب برای این كار خواهد شد .

سیدضیاء الدین میرزا - البته همه آقایان (سوزسیون) با القات را خوب مسبقند چه چیز است ما هم در موضوع مملكت خودمان (سوزسیون) یا گرفتار القام شده ایم و بر این ماحتم است كه خودمان را فاند بعضی چیزها بدانیم و حال آنكه شاید در اساس اینطور نباشد ما از پس گفته ایم مملكت فقیر است پول نداریم این مسئله جزو اصول مسلمه شده برعكس بنده عرض می كنم مایول داریم زانی خواهیم بگیریم . مكرر با صوت بلند فریاد میزنم كه مایول داریم و نمی خواهیم بگیریم و لا قطع می گوئیم فقیریم متأسفم . استاعت نداریم . حالا این ادعائی كه بنده می كنم لازم است

توضیح بدهم . بلی مطالبات پس افتاده بدهی اشخاص كه بدولت یا بعنوان مالیات یا بعنوان حساب طومانیان یا بعنوان حساب همین بانك و یا بعنوان دیسكتر مقروض می باشد بقیه بعضیها شاید پانزده ملیون بشود شاید هم كمتر بشود بنده نمی دانم اول میگوئیم نداریم . نداریم در صورتی كه بعضی اشخاص هستند كه هر يك پنج شش كروم مقروض می باشند اینها باید كپی گرفته شود اینها را بگیرند و سرمایه برای بانك تشكيل بدهند و گمان می كنم كه اگر همین محل مطالبات را تعقیب نماییم يك سرمایه خواهیم داشت كه بتواند بتدریج مارا دارای يك بانكی نماید

در حال يكی از مطالبات سؤالی بنده راجع باین بود كه هیئت دولت برای تصفیه حساب مردم و دریافت مطالبات بانك چه نظریه اتخاذ کرده و آقای وزیر در جواب سؤالی بنده فقط فرمودند آقای ممتاز المالك را كه شخص درستكاری است مأمور کرده ایم كه امورات بانك را اداره نماید . در اینکه آقای ممتاز المالك شخص درستكاری است حرفی نیست ولی ترتیبات بانك راجع بطرحی است شخص متعصبی كه از اطراف اطلاع داشته باشد باید آنجا را اداره نماید در حال است مبارك است انشاء الله امیدوارم در آتیه ثابت شود كه خوب انتخابی شده است باز بر میگردم بپیمان سؤالاتی اولیه

در همین كافتی كه هیئت وزراء با آقای ممتاز المالك مرقوم فرموده اند يك مطلبی نوشته شده بود بنده درست ملتفت نشدم شاید از طرف وزارت مالیه نوشته شده كه برای پرداخت مطالبات اجزای بانك باید اجناس نصرت المالك كه در بانك هست بفروش رسانیده و بصرفه فروش برسانید و اگر کافی نبود از سایر مطالبات بانك پرداخته شود . يك قسمت از سؤالی بنده همین بود كه فراموش فرمودند جواب بفرمایند فرض بفرمایند بنده یکی از بده كارانی هستم باید دانست در موقعی كه حساب من با بانك تصفیه میشود چه نحو خواهد بود بستان مبادله میشود یا به تومان اگر اینطور باشد قیمت سابق منافع با حلال بسیار تفاوت دارد . اینها يك چیزهائی است كه هزار قسم گفتگوها در اطراف آن میشود و آیا بر فرض اینکه يك نوع قطع و فصل شود . اگر شخصی قروض خود را پرداخت تنها امضای رئیس بانك برای ختم محاسبه او کافی است یا اینکه مفاصحا حساب او را رئیس الوزراه یا امضاء می نمایند . قسمت ثانوی سؤالی بنده راجع به مطلبی است كه در آن كافت نوشته شده و راجع ببنسبوری است كه داده آید كه اگر چه باز خواهید گفت كه نالان كس چقدر يك مسئله را تعقیب می نماید ولی در حال بنده ناگزیرم تكرار نمایم . آیا برای پرداخت حقوق پس افتاده اجزای بانك كه ابد كار نكرده اند بایستی اجناس موجوده در بانك را بفروشیم و از هر جاست پولی تهیه كنیم و حقوق آنها را تأديه نماییم . اما معلمین بیچاره كه بایستی علی الاصول حقوقشان همه برج نقد بآنها پرداخت بشود فكری برای آنها نمیشود . اگر چه انشاء الله بعد از ترتیب امشب فكری هم برای آنها خواهد شد ولی چه فلت دارد آنها كه باین فلاك و یرقان حالی هستند برای آنها فكری نمیشود ولی

اجزای بانك كه كارى بمانكرده اند باید اینطور نقد دریافت دارند .

وزیر مالیه - در باب وصول مطالبات بانك البته از روی دقت بانك مطالبه خواهند شد و به رئیس هم اجازه كمی كسی داده نشده و مطابق ارقامی كه در دفتر هست باید مطالبه شود

در دفتر هم آنچه بنده تصور میکنم نه تومان نوشته شده بستان و لیره و غیره و از روی تومان حساب خواهند شد و اما راجع بمعلمین كه نماینده محترم هر جلسه معارف را تعقیب میکنند خیلی از معارف خواهی ایشان متشكرم و میدانم كه ایشان وجود معارف خواهی هستند ولی این مسئله را باید بدانید كه این بیست و شش هزار تومان بابت حقوق مستخدمین روس یعنی همان مستخدمیني كه نمی خواستند بانك را تعویل بدهند پرداخت میشود تا آنها بگیرند تا حقوق مایه نرسد بانك را ترك نمی نمایم و اجناس نصرت المالك هم گمان نمیکند بیست و شش هزار تومان بشود و امورات بانك هم با امورات وزارت مالیه متفاوت است و ما نمی توانیم حقوق معارف را از آنها تأديه نماییم زیرا فرضاً يك عایداتی هم در بانك باشند بیاید با حساب وزارت مالیه مخلوط نمود باید از خود بانك جمع كرد و تشكيل بر نامه داد باز هم تكرار میکنم كه این حقوق راجع به اجزای روس است و این معنی هم كه تهیه شده برای این است كه اگر مستخدمین بگیرند تا حقوق بگیریم نمی رویم با آنها جواب داده شد .

اجناس نصرت المالك بایستی بفروش برسد و داده شود چون آقای نماینده محترم خیلی بامور بانك علافه دارند و بسیار مایلند مطالبات بانك وصول و اصال شود اگر صلاح بدانند بنده پیشنهاد میکنم سه نفر از طرف مجلس معین شوند و بكنفر از آنها خود نمایند معتمد باشند كشاید يك نظریه مستقیم داشته باشند و در باب بانك مذاكراتی نموده و بمجلس راپورت دهند و باین ترتیب خاطرشان از امور بانك راحت شود رئیس - شاهزاده محمدشاه میرزا از آقای وزیر مالیه سؤالی دارند

محمدشاه شاه میرزا - در چه موضوع ؟

رئیس - در موضوع حساب آذری محمدشاه شاه میرزا - مدتها است یعنی از دوسال قبل باین طرف می شنیدم كه آذری مشغول تصفیه حساب گیلان خود میباشد تازه این روزها می شنویم كه ایشان شكایت كنند كه من چند مرتبه حساب دارم را از طرف وزارت مالیه بمن قاسد نمیدهند حالا می خواهم سؤالی كنم كه آیا به حساب آذری رسیدگی شده یا نشده و اگر رسیدگی شده باقی دار است یا خیر ؟

رئیس - از زمانی كه بنده در وزارت مالیه هستم از طرف آذری عنوانی برای دادن حساب نشده البته حساب تمام صاحبان جمع راجع وزارت مالیه نمی تواند باین زودی رسیدگی نماید البته بتدریج حساب يك صاحب جمعی كه تمام شده ب حساب دیگری رسیده می شود و این كه گفته میشود آذری چندین مرتبه حساب داده است گمان می كنم جزء مسوعانی است كه اصل

نداشته باشد ولی در حال تحقیق نموده و در جلسات بمعرض خواهم كرد

محمد شاه میرزا - مقصود بنده اعتراض بوزیر مالیه نبود همینقدر خواستم بفهمم البته بعد از این كه تحقیق فرمودید اطلاع خواهید داد و بعد از اطلاع سر كسار بنده هم هریض در این خصوص خواهم كرد .

وزیر مالیه - بنده مقصود حضرت والا را فهمیدم در جلسات بعد اطلاعات خود را عرض خواهم كرد .

رئیس - آقای جلیل الملك از آقای وزیر امور خارجه راجع بانقضای كار گذاری شیراز سؤالی دارند .

جلیل الملك - البته آقایان وزراء در حدود مسئولیتی كه دارند در جرح و تعدیل اعضاء وزارتخانه خودشان دارای اختیاراتی هستند ولی بدیهی است این اختیارات در حدود وظائف اداری است با ملاحظه و مراعات سوابق اعضاء وزارتخانه باین ترتیب از آقای وزیر امور خارجه راجع به كار گذاری شیراز سؤالی می نمایم كه از قرائن كه شنیده ام یکی از متظلمین خدمت وزارت خارجه از آقای وزیر تقاضای مأموریت شیراز را نموده بود و آقای وزیر خارجه در حاشیه تقاضا نامه بخط خودشان می نویسد كه من چطور میتوانم زنان شخص را كه هم دوماه از تومان مقروض است و سابقه خوب هم دارد و از او چیزی شنیده نشده است معزول كنیم بعد شنیده میشود كه كار گذاری شیراز بشخصی داده شده است كه در ادارات سابقه خوبی هم ندارد . اولاً بنده از آقای وزیر امور خارجه سؤالی میکنم در صورتی كه خودشان بخط خودشان نوشته اند كه كار گذاری سابق هم سابقه خوبی داشته وهم دوماه از تومان مقروض بوده چطور شده است كه او را تغییر داده اند و در عوض او يك شخصی كه در ادارات سابقه خوبی نداشته برقرار کرده اند ؟

رئیس - این استیضاح است نه سؤالی

جلیل الملك - و آل نمیکند چه موجب شده است استیضاح نكردم

رئیس - همین كدام چه موجب شده استیضاح است .

جلیل الملك - بطور استیضاح عرض میکنم

وزیر امور خارجه - راجع به كار گذاری شیراز ابتداء بنده می خواستم او را در محل مأموریت خود باقی گذارم ولی بعد بتوسط تلگراف رمز از خود او استعلام كردم كه اگر میل دارند بكار گذاری اسمهان برای شام حاضر است خود ایشان قبول كردند علاوه آن كسی را كه می فرمایند معبود السلطان است و بنده هیچ اطلاعی ندارم كه سابقه بعد داشته باشد بعد هم یکی از اعضاء قدیم وزارت خارجه است

جلیل الملك - راجع بمسعود السلطان بنده از روی تحقیق وصحت عرض میکنم راپورت های بی از اورسیده و در حاشیه یکی از راپورت های او آقای معین الوزراه كه ریاست كلیه را داشتند فید کرده اند كه این شخص كارهای زشت کرده است و این نوع

اشخاص را نباید در وزارت خارجه راه داد و این عرض بنده از روی استناد است

رئیس - سؤالی دیگری آقای مستشار السلطنه از آقای وزیر امور خارجه راجع باموال اتباع ایران در روسیه دارند

مستشار السلطنه - بنده چندین قبل همین سؤالی را كردم و امیدوار بودم در سابه مسامی چه یله آقای وزیر امور خارجه خواهد فرمود و دولت حاضر و بالاتباع ایران كه در روسیه هستند از حیث مال و جان آسوده باشند و خاطر معتمد عموم نماینده گان هم از طرف ایشان راحت باشد ولی موافق اخباری كه می رسد چنین معلوم نبود آنطور كه باید و شاید و جان و مال اتباع ایرانی در روسیه محفوظ نیست البته آقای وزیر امور خارجه هم تصدیق بفرمایند بعد از انعقاد عهدنامه بین دولتی ایران و روسیه بایستی این گرفتاریها كه براع اتباع ایران در روسیه تولید شده رفع شود ولی خواستم سؤالی كنم اولاً آقای وزیر امور خارجه در خصوص جاری و ساری كردن روابط دولتی بین ایران و روسیه چه اقداماتی نموده اند تا باین در خصوص اموال و مستقالات اتباع ایران كه از طرف همان سابق و لاحق ضبط شده است اقدامی برای استرداد آن شده است یا خیر ؟ ثانیاً در حدود و حدود مال التجاره بقسمتی كه شنیده می شود با انتفاع و تجار و منافع ایران موافق هست چه راجع بر مال - التجار وارد و راجع ببال التجاره صادره در این خصوص هم تمیض و استم بام اقدامی شده است كه تجارهای ایران آزادانه می توانند نرخ معقول خرید و فروش بكنند و مال التجاره خود را حمل نمایند یا خیر ؟

وزیر امور خارجه - اولاً راجع يك قسمت از سؤالی آقای مستشار السلطنه عرض میکنم كه بعد از تغییر رژیم قدیم روسیه و ترتیب جدید آن كلیه اموال معقول اتباع داخله و خارجه را ضبط كردند و همینطور يك قسمت از اموال غیر معقول همانوقت هم وزارت خارجه بتوسط مأمورین كه در فقره داشته بدولتهای وقت روسیه پرداخت كردند و بالاخره يك دستور الممانی با آقای مشاور المملك داده بودند و بتازگی هم به ممتاز الدوله دستور الممانی داده شده كه اقداماتی بنماید مقصود این است كه هم در مسكو وهم در تفلیس اقدامات جدی نموده اند و موافق اطلاعات تلگرافی و كنبی كه اخیراً رسیده وعده مساعدت كامل در استرداد اموال اتباع ایران داده اند و همینطور بعضی از خانه های آنها را آنها رد كردند اما در مسائل روابط مشی این يك مسئله ایست كه باید در این موضوع يك قرارداد با دولت مساری روسیه منعقد شود و هنوز متعقد نشده و راجع بمسئله تجارت هم این مسئله راجع به وزارت تجارت و فوائد عامه است و يك كمیسیوني در آنجا از تجار و اشخاص مطلع تشكيل شده كه قرارداد تجارتي بسته شود و راجع بپادالان و خرید و فروش اتمه كه از روسیه می آید و از ایران بروسیه میرود ترتیبی داده بشود و البته پسر از آنكه در مسكیسیون قرار داد تهیه شده بمجلس تقدیم خواهد شد

رئیس - آقای تدین از آقای وزیر پست و

تلگراف سؤالی دارند

تلگراف سؤالی دارند - بآن که چندین مرتبه در این مجلس راجع به تلگراف سؤالی کرده اند...

این حرف هم مسود نیست و این جریانها را مایوس میکند از اینکه پس از این مستخدم اروپایی...

وزیر آفتاب مستشار السلطنه بوده اند در کابینه سابق آقای قوام السلطنه...

وزیر آفتاب مستشار السلطنه بوده اند در کابینه سابق آقای قوام السلطنه...

روزنامه رسمی کشور شاهنشاهی

وقت از اجزای پست طرفدار کرده است بنده تصور می کنم آقای مستشار السلطنه با سابقه ای که در این...

وزیر پست و تلگراف - بنده هم در این مجلس راجع به تلگراف سؤالی کرده ام...

تلگراف سؤالی دارند - بآن که چندین مرتبه در این مجلس راجع به تلگراف سؤالی کرده اند...

تلگراف سؤالی دارند - بآن که چندین مرتبه در این مجلس راجع به تلگراف سؤالی کرده اند...

دوره چهارم

بنده شما را طرف قرار ندادم که چرا فلان کار را نکرده اید یا نکردید...

وزیر پست و تلگراف - بنده هم در این مجلس راجع به تلگراف سؤالی کرده ام...

تلگراف سؤالی دارند - بآن که چندین مرتبه در این مجلس راجع به تلگراف سؤالی کرده اند...

تلگراف سؤالی دارند - بآن که چندین مرتبه در این مجلس راجع به تلگراف سؤالی کرده اند...

تلگراف سؤالی دارند - بآن که چندین مرتبه در این مجلس راجع به تلگراف سؤالی کرده اند...

تلگراف سؤالی دارند - بآن که چندین مرتبه در این مجلس راجع به تلگراف سؤالی کرده اند...

دوره چهارم

وزیر پست و تلگراف - سؤالی آقای سردار معظم در حقیقت راجع به کتک زدن بود...

سردار معظم - متأسفانه بنده با وعده بصین زودتر قانع میشوم و در صورت امکان تقاضا میکنم...

وزیر پست و تلگراف - امروز منی توانم همین کنم بعد از اینکه در هیئت وزراء شورش در جلسه...

رئیس - آقای سلیمان میرزا از آقای وزیر معارف سؤالی دارند...

سلیمان میرزا - این بحث بر ما تمام شده است که قدری سؤالی را طولانی میکنم...

رئیس - سؤالی را طولانی میکنم بلکه آقایان وزراء بهم مینظرند...

روزنامه رسمی کشور شاهنشاهی ایران

یک مقدار از آن را بعلیهین بدهند که راحت شوند و اطفال بیچاره سر درس بروند...

وزیر معارف - روزی را نمی توانم عرض کنم ولی البته هر وقت پول رسید فوراً حقوق معلمین...

رئیس - چون پاسی از شب گذشته و بعضی از آقایان هم تشریف برده اند اگر مداخله نباشد جلسه...

صورت مشروح مجلس یکشنبه هفدهم برج جدی ۱۳۰۰ مطابق نهم جمادی الاول هزار و سیصد و چهل...

رئیس - در جلسه قبل بنده تسکات داشتم بواسطه تلفن هم آقای سهام السلطان اصلاح...

صفحه ۴۹

رئیس - مینظرند است که اظهار داشتند بایستی اصلاح شود آقای سیدالملك (اجازه)

رئیس - این صورت مشروح نیست صورت خلاصه است اگر هر چیزی که گفته شود بنویسند صورت مختصر نمیشود

رئیس - آقای سردار معظم خراسانی (اجازه)

سردار معظم - بنده نظریه که راجع به استقراض اظهار من تصدیق ندارم زیرا تعیین ملیت بی جهت...

رئیس - تصویب استقراضی همانطور که در جلسه قبل اعلام شد بتصویب کمیسیون بودجه نبود...

رئیس - تصویب استقراضی همانطور که در جلسه قبل اعلام شد بتصویب کمیسیون بودجه نبود...

رئیس - تصویب استقراضی همانطور که در جلسه قبل اعلام شد بتصویب کمیسیون بودجه نبود...

رئیس - تصویب استقراضی همانطور که در جلسه قبل اعلام شد بتصویب کمیسیون بودجه نبود...

رئیس - تصویب استقراضی همانطور که در جلسه قبل اعلام شد بتصویب کمیسیون بودجه نبود...

رئیس - تصویب استقراضی همانطور که در جلسه قبل اعلام شد بتصویب کمیسیون بودجه نبود...

رئیس - تصویب استقراضی همانطور که در جلسه قبل اعلام شد بتصویب کمیسیون بودجه نبود...

رئیس - تصویب استقراضی همانطور که در جلسه قبل اعلام شد بتصویب کمیسیون بودجه نبود...

رئیس - تصویب استقراضی همانطور که در جلسه قبل اعلام شد بتصویب کمیسیون بودجه نبود...

رئیس - تصویب استقراضی همانطور که در جلسه قبل اعلام شد بتصویب کمیسیون بودجه نبود...

رئیس - تصویب استقراضی همانطور که در جلسه قبل اعلام شد بتصویب کمیسیون بودجه نبود...

رئیس - تصویب استقراضی همانطور که در جلسه قبل اعلام شد بتصویب کمیسیون بودجه نبود...

حضرت کمیسیون مراض و مرضی انتخاب شده اند در صورتی که ایشان چون در دو کمیسیون عضویت دارند قابل انتخاب نبوده اند لهذا شنبه چهارم باید تجدید انتخابات نماید آقای حاج نصیر السلطنه از کمیسیون تحقیق انتخابات استعفاء داده بودند آقای آقا میرزا ابراهیم قمی بجای ایشان تعیین شده اند آقای مستشار السلطنه از وزارت فوائد عامه راجع باوزان شتوالی دارند (خطاب بمعاون وزارت فوائد عامه) برای جواب حاضر هستید . معاون وزارت فوائد عامه - بلای بفرمائید

مستشار السلطنه - البته یکی از مقاصد مجلس شورای ملی یکسان بودن اوراق و مقادیر مملکتی نیست و اخیراً شنیده میشود در وزارت جنگ در تعقیب یکدیگر که قبلاً تهیه شده بوده است برای یکسان بودن مقادیر و اوزان مملکتی و برای تهیه کردن و ریختن سنگ جدید کمیسوی تشکیل داده اند چون این مسئله از نقطه نظر امنیتی که دارد باید بکمیسیون فوائد عامه مراجعه بشود که در او مطالباتی شده و از طرف مجلس شورای ملی مذاکره و شور و شور بشود بنا بر این خواستم اولاً اطلاعات آقای معاون را بدانم و ثانیاً اقداماتی که نموده اند ممکن است به طور فهرست بعرض مجلس شورای ملی برسانند یا خیر

معاون وزارت فوائد عامه - وزارت فوائد عامه مدتها در نظر داشت که در موضوع وحدت مقادیر و اوزان پیشنهادی تقدیم هیئت دولت بنماید و در چندی ۱۲۹۸ پیشنهادی در این موضوع تهیه و تقدیم هیئت دولت نمود و در چندی ۱۲۹۹ پیشنهاد خود را تعقیب کرد که نظریه دولت را در خصوص این پیشنهاد جلب کننده اساساً هیئت دولت با پیشنهاد وزارت فوائد عامه موافقت داشتند ولی قرار شد بدو کمیسوی تشکیل بدهند که با حضور نماینده وزارت مالیه و گمرکات و اوزان یک هلد از اشخاص بصیر و مطلع تجدید نظر نمایند این کمیسیون در زمان وزارت حضرت امیر ابراهیم در تحت ریاست عالی ایشان منعقد شد و در پیشنهاد وزارت فوائد عامه مدافعه نمود و با اتفاق آراء تصویب نمودند که باید این پیشنهاد تقدیم دولت شود اخیراً شنیده شد که وزارت جنگ برای این امر در صدد تهیه کمیسیون جدیدی است پس از اینکه وزارت فوائد عامه مسبوق شد شرحی در این خصوص بوزارت جنگ نوشت که سابقاً این امر در وزارت فوائد عامه مطرح شده است و سابقه قصی دارد اگر می خواهید اوزان جدیدی تشکیل بدهند خوب است یک کمیسوی تشکیل بدهند که نماینده وزارت فوائد عامه هم در آن کمیسیون باشد و سابق امر را در تحت مطامحه بگذارند اگر وزارت جنگ هم آن پروژه را تصدیق نمود آنوقت بمجلس شورای ملی تقدیم میشود که پس از تصویب بموقع اجرا گذارده شود وزارت جنگ هم بر طبق نظریه وزارت فوائد عامه کمیسوی تشکیل داد و چند جلسه اعضای وزارت جنگ نماینده وزارت فوائد عامه تبادل افکار کردند و بالاخره قرار شد همان پیشنهاد وزارت فوائد عامه تقدیم هیئت دولت شده و از طرف هیئت دولت تقدیم مجلس شورای ملی شود که پس از تصویب بموقع اجرا

گذارده شود
رئیس - آقای عباد السلطنه طباطبائی - شوالی راجع بدو مسأله رهنی داشتند

عباد السلطنه طباطبائی - عرض بکنم راجع بدو مسأله رهنی است که فرمای از آقایان هم مسبقاً شنیده و در این مدت اخیر با یک ترتیب غیر منظم خیلی زیاد شده و اوزان عجیب و غریبی برای خود تهیه کرده اند و از قراردادی ۴۸ فرغ از مردم مطالبه می کنند و از یک طرف ایجابی که بر طبق قهر می کنند خودشان بمیل خود قیمت می گذارند مثلاً یک چیز دوست تو دانی را قیمت خیلی نا اقل قیمت می کنند بدون این که مقوم از طرف دولت معین شده باشد و این اقدامات خود را بمنبر اطلاع وزارت فوائد عامه می کنند که با اطلاع آن وزارت خانه است و اخیراً در یکی از اجرائی نویسد که منی ۲۴ تا غیر خودشان را بوزارت فوائد عامه می بردارند در صورتی که جمع هایدات سه گشته را که بکمیسیون برده آورده اند هایدات وزارت فوائد عامه از موسسات رهنی معادل ۸۹ تومان است در صورتی که یک مبلغ گزاف برای افضائی که مراقب امورات این بانکها هستند نوشته اند که کمیسیون برده قبول نکرد بنده شوالی می کنم آیا با اطلاع وزارت فوائد عامه این بانکها از قراردادی ۴۸ بلکه زیاد تر بوزارت می گیرند و آن وزارت خانه تصویب کرد یا خیر

معاون وزارت فوائد عامه - در این موضوع موسسات رهنی شکایاتی از ادارات مدعی امر در وزارت عدلیه معاکلات وزارت امور خارجه رسیده بود که بعضی اشخاص داخل بعضی هیات رهنی شده و با سیاحت زحمت مردم را فراهم می آورند و تقاضا میکنند وزارت فوائد عامه اقدام بکنند که این شکایت مردم بشود وزارت فوائد عامه هم نظر در قضای وزارت عدلیه و خارجه نظام نامه برای دولت و دولت رهنی تهیه و ترتیب دارند و با نظارت مدعی العموم وزارت عدلیه و شورای عالی تجارت در تحت چندین ماده تقدیم دولت نمود و از طرف دولت نیز تصویب و موقع اجرا گذارده شد البته این نظام نامه در ضمن فعل یک توافق دارد که باید تکمیل شود و نظریه وزارت فوائد عامه بر این موضوع این است که خود دولت یک بانک تأسیس بکند که رفع احتیاج مردم شده باشد جایگزین از این بی اعتباری موسسات خیلی بشود و اگر چه چنانچه رئیس بانک مرفق نشد چندین مؤسسه در نشاط معتمد تشکیل بدهند که رفع احتیاج از مردم بشود ولی منو این موافقت حاصل نت است و برای اصلاح این نظامنامه رهنی هم نهاد وزارت فوائد عامه در نظر گرفته است که یک نظام نامه جامعی تهیه نمود تقدیم مجلس شورای ملی بنماید که پس از تصویب بموقع اجرا گذاشته شود

عباد السلطنه طباطبائی - مطابق تقریری که آقای معاون فرمودند معلوم می شود که وزارت فوائد عامه عملیات موسسات رهنی را تصدیق کرده است و باین جهت بنده فایده نمی خورم و باید زودتر پیشنهادی

تهیه و بمجلس شورای ملی تقدیم نمایند که رفع فائزنگری از مردم بشود علاوه یک چیزی که عیاناً مقدم بر سایر مطالب است مسئله مقدم است که چندین نفر مقام برای این تأسیسات معین کنند که اگر کسی خواست اسبابی رهن بگذارد اول مقدم قیمت کند که بشود آنها صد تومان را بیست و پنج تومان قیمت نگذارند

معاون وزارت فوائد عامه - وزارت فوائد عامه هیچ این مطلب را تصدیق نکرده است فقط یک فعلی در آن نظام نامه هست که باید بنرخ عادلانه روز طرفین باشد ولی وزارت فوائد عامه موفق نشد بنرخ ثابتی تعیین کند و بعدین نظر بود که وزارت فوائد عامه در نظر گرفت خود که نسبت یک بانک تأسیس که هم دفع احتیاج از مردم و هم رفع تعذبات موسسات رهنی بشود اما در موضوع مقرر معینطور است که می فرمایند در موسسات خیلی مقرر رسمی نیست و در جرحه نظام نامه جدیدی که تهیه و بمجلس تقدیم خواهند شد این مطلب هم منظور خواهد شد که پس از تصویب بمجلس شورای ملی اجرا شود

وزیر معارف - آقا میرزا احمد خان سعیدی مدیر کل و معاون پارلمانی وزارت معارف را بمجلس شورای ملی معرفی می کنم

رئیس - سه فقره راپورت رسیده است دو فقره از شعب یک فقره از کمیسیون تحقیق انتخابات یکی راجع به آقای نجات سومی راجع به آقای آقا شهبان عبدالکریم است که از بوشهر انتخاب شده که قرائت میشود بعد رای می گیریم - آقای ملک الشعرای احضار برای قرائت راپورت

(آقای نجات)
(بمضمون ذیل قرائت نمودند)

شعبه اول در چندین جلسه که آخرین آنجا غروب چهارم ماه جاری بوده بدو سیبیه انتخابات ساری و سواد کوه مربوط به آقای میرزا محمد نجات مراجعه نمود انتخابات ساری و سواد کوه و توابع در تاریخ یازدهم ربیع الثانی ۱۳۳۹ مطابق اول جدی شروع هیئت نظارت در تحت نظر مأمورینش انتخابات و حکومت وقت تعیین شده و از تاریخ دوازدهم ربیع الثانی اعلان انتخابات منتشر و از روز بیست و دوم ربیع الثانی تا هفتم جمادی الاول بتوزیع توجه مشغول و از یازدهم الی یازدهم شهریور بعد از آنرا بر داخه و در همین الان نیز نمایندگان برای انشاء شعبات و حوزه های جزء تعیین و از روز نوزدهم ربیع الثانی بتوابع و نقاط مأموریت خود فرستاده بودند و در آنجا با صندوق های آراء معال مزبوره بر مرکز انتخابات وارد شده و هیئت نظام مرکزی از روز بیستم جمادی الاول بتوزیع باستخراج آراء و ساری توابع شروع و بتاریخ بیست و سوم و او مطابق سوم جمادی الاخری اعلان خانه انتخابات از طرف هیئت نظارت داده شده و از آن تاریخ تا هشتم غرور مطابق هجدهم جمادی الاخری برای پذیرفتن شکایات واصله سیر کرده و سپس انجمن و تعطیل و صورت مجلس ها را امضاء نموده و اعتبار نامه ها را مهر کرده اند و در تمام مدت انتخابات مطابق دهم جمادی الاخر

برای پذیرفتن شکایات واصله سیر کرده و سپس انجمن را تعطیل و صورت مجلس ها را امضاء نموده و اعتبار نامه ها را مهر کرده اند و در تمام مدت انتخابات مطابق صورت مجلس شکایات قانونی و قابل توجه که در صورت مجلس ثبت خود رسیده است شعبه اول بمناصب تصدیق شعبات قبلی و زانی که بمجلس مقدس شورای ملی در صحت انتخابات ساری داده و شکایات واصله از این انتخابات را مورد توجه قرار نداده بودند دیگر واصل از مطالعه شکایات مربوط نشده خود را از غرضات این امر بی نیاز است و فقط بقیمت مربوط بچهار اینکه که در آراء مربوط به آقای نجات ممکن بود فیزی حاصل سازد بمطالعه پرداخت این قسمت فقط و فقط مثل میشود بطور تقریبی پیشنهادی که از طرف حکومت وقت بدست شده یکی بتاریخ دوم و دیگری بتاریخ دهم همان تاریخ که هر دو بعد از غم قرائت آراء بوده است حکومت در پیشنهادات خود مقتضیات موقع را چنین نداشته است که از طرف دولت اجازه تجدید انتخاب حوزه چهارم داده شود نیز در یکی از آن تکرافات و پیشنهاد می نویسد که

شکایاتی هم در مورد انتخاب چهارم از طرف مخالفین شده است و در تعقیب این نظریه حکومت بوده است که مشارالیه اعتبار نامه آقای میرزا محمد نجات را مهر نکرده و در ذیل صورت مجلس انتخابات هم اشاره باین موضوع نموده است

ولی معلوم نیست بمناصب قانونی نبودن تجدید انتخاب حوزه بعد از غم کلیه انتخابات معین بوده و یا بعلی دیگر که اجازه تجدید انتخاب حوزه چهارم از طرف وزارت داخله داده نشده و چرخ بود باین موضوع صورت رسمیت و عمل بشود نکرده است - شعبه برای اینکه مهده و منشأ قانونی برای این پیشنهاد حکومت تجدید انتخاب چهارم است که است آورد دوباره به تمام شکایات واصله که بموسسات تکراری از طرف متعصبین در تلگرافخانه و تاریخ آنها مقارن با رزوه های آخر انتخابات و تشخیص اکثریت آراء برده است مراجعه کرده و باینکه شکایات مزبوره دارای اطباب و تعرضی است معاند بمذاکره به قضیه چهار دانگه و شکایاتی در آن موضوع در بیان آنها بدست می آید

فقط یک فقره شکایت کتبی بالادار و امضای غیر معروف در ضمن دوسه دیده شد که در این خصوص اشاره شده که آن را منوط به تصدیق حکومت وقت می نماید و میگوید

خواسته اند ما را به تجدید انتخاب چهار دانگه احتیاج نمایند ولی نه تنها بیداست که این ورقه از طرف متشکبان و ناراضیان معنی که در تلگرافخانه متعصب و تکرافات شکایت میکرده اند نیست بلکه امضاء و امضاء آن نیز بالمضامین متشکبان مطابقت ندارد

در هر صورت شکایاتی که میتوان به آن دست قانونیت داد و قابل توجه شد بدست نیامده و نیز شعبه نتوانست بصرف پیشنهاد حکومت وقت که از آن پیشنهاد هم ملاحظه مقتضیات و سیاست محل هویدا است بدون

موجودیت شکایت قانونی و بدون موافقت هیئت نظارت مرکزی باین ترتیب و بالاخره نبودن اجازه دولت ترتیب از تجدید و بطلان انتخاب حوزه چهار دانگه تصدیق و صحت آن را تردید نماید

مذاکات برای ابرخ هر گونه تکراری و سوء نظامی مقتضی دیدار این باب ثانیاً آقایان نظام الدوله حکومت آن زمان مذاکره و چگونگی را از خود مشارالیه جویا شود بنابر این تصمیم شعبه از آقای نظام الدوله و هم چنین از آقای سر کشک زاده دعوت بشعبه نموده و حضرات دوشنبه حاضر شده اند آقای نظام الدوله توضیحات مفصلی دادند که استنباط اولیه را تأیید نموده بالسرحد گذشت که

پیشنهاد ایشان دائر بر تجدید انتخاب چهار دانگه فقط برای رفع تکراری هائی بوده است که از تجمع کسان امیر هویند بود و سپس شرحی دایر بر دست بندی های سرداران محل اظهار و به خاطر آنی که هر موقع از عملیات متقابل و دستجات مزبور مقصود بوده اشاره کرده و گفتند که این نظریه برای تفرقه ناراضیان و سیاست معنی بوده دلیل قاطع آن نیز این است که پس از رفع تکراری از عملیات طرفداران معزوم اگرمال و متفرقه حضرات دیگر در تعقیب این نظریه اقدامات عملی شده و قضیه تجدید انتخابات مسکوت نمودند

در نتیجه مطالعات مزبوره وارد نبودن هیچگونه شکایاتی بر قسمت بطلان انتخاب چهار دانگه در شعبه اول در تعقیب رأی که بمجلس تقدیمی سابقاً در صحت انتخاب ساری و سواد کوه داده بودند بتاریخ چهارم جمادی الاول با اکثریت آراء صحت و کالت آقای میرزا محمد نجات را با شش هزار و سیصد و بیست و چهار رأی از یازده هزار و سیصد و چهارده رأی از حوزه سازی و سواد کوه و توابع تصدیق نموده و راپورت آنرا تقدیم مجلس شورای ملی شد با اذکارانه میباید

رئیس - نسبت باین راپورت مخالفی هست

آقا میرزا علی کازرانی - بنده مخالفم

رئیس - پس باین برای جلسه دیگر

راپورت دیگر راجع به آقای نظام الدوله است طبع و توزیع شده و لازم بقرائت نیست کسی مخالف هست (اظهاری نشد)

پیشنهادی از طرف جمعی از آقایان شده است که باورقه رای بگیریم اسامی پیشنهاد کنندگان آقایان محمد هاشم میرزا - سردار معظم خراسانی - نصرت الدوله - امیر ناصر - فهیم الملک - شیخ امیرافین زاده - بنابر این پیشنهاد باورقه رای می گیریم آقایانی که نمایندگی ایشان را تصویب میکنند ورقه سفید و آقایان که رد میکنند ورقه کبود خواهند داد و نیز خاطر آقایان را متذکر شویم که هر گاه ورقه سفید می نویسد باید بنویسد سفید و اگر فراموش شود جزء امتناع محسوب میشود

نش آراء بعمل آمده آقای سهام السلطان استخراج آراء نموده به ترتیب ذیل نتیجه حاصل شد

عده حضار - هفتاد نفر - ورقه سفید علامت قبول پنجاه و هشت - ورقه کبود علامت زرد - یک امتناع بازده

رئیس - عده حضار هفتاد نفر است نمایندگی آقای نظام الدوله با اکثریت پنجاه و هشت رأی تصویب شد

(اسامی موافقین)

آقای شیخ الاسلام ملایری • آقای ناظم الملک • آقای سید محمد طباطبائی • آقای آصف الملک • آقای بیان الملک • آقای منیر الملک • آقای کنی الملک • آقای مستشار الملک • آقا میرزا کاروانی • آقای سردار معظم کردستانی • آقای شیخ الاسلام اسفهان • آقای میرزا محمد صادق طباطبائی • آقا سید فاضل کاشانی • آقای میرزا محمد نجات • آقای مساوات • آقای اقبال السلطان • آقای فتح الدوله • آقای مشیر الدوله • آقای ملک الشعرای • آقای رئیس النجار • آقای رفار الملک • آقا سید کاظم یزدی • آقای نصیر السلطنه • آقای امیر ناصر • آقای صه صه السلطنه • آقای فضل فرغان • آقای آقا سید یعقوب • آقای صورائی • آقای دولت آبادی • آقای نصیر دیوان • آقای حاج مقل السلطنه • آقای آقا میرزا ابراهیم قمی • آقای شیخ المرابین زاده • آقای صدر الاسلام • آقای سردار جنگ • آقای فهیم الملک • آقای حاج میرزا عبدالله خان • آقای میرزا سید حسن کاشانی • آقای شیخ ابراهیم زنجانی • آقای عباد السلطنه طباطبائی • آقای معتمد السلطنه • آقای حاج ابن النجار • آقای سردار معظم • آقای حاج میرزا شریفی • آقای تمین • آقای میرزا ابراهیم خان • آقای سهام السلطان • آقای جلیل الملک • آقای سید الملک • آقای احتشام الدوله • آقای فوام الدوله • آقای عدل السلطنه • آقای حاج شیخ اسدالله • آقای حیدر الملک • آقای حائری زاده • آقای حاج میرزا تقی خان نائینی • آقایان وکیل الملک مخالف • آقای بیان الدوله

رئیس - آقای نصیر دیوان (احضار برای قرائت راپورت)

آقای نصیر دیوان راپورت شعبه اول را راجع بنمایند کمی آقای آقا شیخ عبدالکریم بمضمون ذیل قرائت نمودند)

شعبه اول بصورت مجلس انتخابات حوزه مرکزی بوشهر و نقاط جزو آن رسیدگی کرده معلوم شد که مطابق قانون نظامنامه امر انتخابات آنجا خاتمه داده و در نتیجه آقایان آقا میرزا علی کازرانی با اکثریت دوهزار و دویست و بیست و هفت رأی و آقای محمود بهبهانی با اکثریت یک هزار و سیصد و شانزده رأی و آقا شیخ عبدالکریم با اکثریت یانصد و سی و چهار رأی در درجه اول آراء بوده اند انجمن نظارت بر آن آقا محمود را حاضر شرایط دانست و چون او را تقریباً بیست و چهار سال تشخیص داده اند اعتبار نامه به مشارالیه ننهادند و به آقا شیخ عبدالکریم که در درجه بعد اوجاثر اکثریت نسبی بوده اعتبار نداده اند چون از حوزه آقا محمود تلگراف شکایتی در این موضوع در دوسه ملاحظه شد این مسئله در شعبه مطرح مذاکره گردیده و در این